

NARODOWY
BANK POLSKI

Ministerstwo
Finansów

KNF

KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO

BFG

Bankowy
Fundusz
Gwarancyjny

Informacja o działalności Komitetu Stabilności Finansowej w zakresie nadzoru makroostrożnościowego w 2023 r.

Warszawa, 2024 r.

Spis treści

Słowo wstępne	5
1. Komitet Stabilności Finansowej w formule makroostrożnościowej w 2023 r.	7
1.1. Skład Komitetu	7
1.2. Zadania Komitetu	7
1.3. Posiedzenia i podjęte uchwały	9
1.4. Stała Grupa Robocza	12
2. Rola Narodowego Banku Polskiego	13
3. Ryzyko systemowe	15
3.1. Monitorowanie i identyfikacja bieżących zmian ryzyka na podstawie analiz i raportów cyklicznych	16
3.1.1. Ankieta oceny ryzyka systemowego	16
3.1.2. Wyniki analiz – ocena ryzyka systemowego w 2023 r.	16
3.1.3. Raporty cykliczne	19
3.2. Analiza zagadnień dotyczących stabilności systemu finansowego	20
3.2.1. Ryzyko prawne związane z portfelem walutowych kredytów mieszkaniowych	20
3.2.2. Tendencje na rynku nieruchomości mieszkaniowych oraz dynamika kredytów mieszkaniowych	21
3.2.3. Sytuacja na rynku nieruchomości komercyjnych	24
3.2.4. Programy pomocowe dla kredytobiorców	25
3.2.5. Ryzyko cybernetyczne	27
3.2.6. Monitorowanie procesu reformy wskaźników referencyjnych	28
3.2.7. Analiza dot. propozycji wprowadzenia wskaźnika finansowania długoterminowego	29
4. Instrumenty makroostrożnościowe	30
4.1. Antycykliczny bufor kapitałowy	30
4.2. Bufor O-SII	34
4.3. Bufor G-SII	36
4.4. Wagi ryzyka	36
4.5. Wymóg połączonego bufora	38
5. Inne działania makroostrożnościowe	40
5.1. Opracowanie metodyki analizy i oceny skutków transgranicznych	40
5.2. Analiza przesłanek dla zawiązania dodatniego neutralnego bufora antycyklicznego	41
5.3. Monitorowanie postępów realizacji rekomendacji dotyczących wsparcia stabilnego funkcjonowania sektorów banków spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych	43
5.4. Opinia w sprawie nowelizacji Rekomendacji S	44

5.5. Przegląd podmiotów systemowo istotnych	45
6. Współpraca międzynarodowa	46
6.1. Zalecenie ERRS/2015/1 w sprawie ustalania i uznawania wskaźników bufora antycyklicznego wobec państw trzecich	46
6.2. Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności stosowania instrumentów polityki makroostrożnościowej	47
6.2.1. Wnioski ws. odwzajemnienia instrumentów makroostrożnościowych	48
6.2.2. Monitorowanie ekspozycji w związku z mechanizmem uznawania instrumentów makroostrożnościowych (<i>reciprocity</i>)	50
6.2.3. Sprawozdanie z realizacji Zalecenia 2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności stosowania instrumentów polityki makroostrożnościowej	53
6.3. Zalecenie ERRS/2021/17 w sprawie ogólnoeuropejskich ram koordynacji dla odpowiednich organów w odniesieniu do cyberincydentów o charakterze systemowym	55
6.4. Zalecenie ERRS/2022/9 w sprawie podatności na zagrożenia w sektorze nieruchomości komercyjnych	56
7. Komunikacja	58
7.1. Komunikacja krajowa	58
7.1.1. Komunikaty po posiedzeniach KSF-M	58
7.1.2. Informacja roczna KSF-M	59
7.1.3. Strona internetowa	59
7.1.4. Przegląd rozwiązań w zakresie prowadzenia polityki komunikacyjnej polskiego organu nadzoru makroostrożnościowego	60
7.2. Komunikacja międzynarodowa i powiadomienia ERRS	61
Słowniczek pojęć i skrótów	63

Słowo wstępne

Szanowni Państwo,

mam zaszczyt przekazać Państwu dziewiąte już wydanie rocznego raportu z działalności Komitetu Stabilności Finansowej jako organu nadzoru makroostrożnościowego (KSF-M).

Rok 2023 oceniam pozytywnie, choć warto podkreślić, że polityka makroostrożnościowa prowadzona była nadal w warunkach niepewności w otoczeniu zewnętrznym naszego kraju, w gospodarce realnej i na rynkach finansowych. KSF-M nie identyfikował źródeł ryzyka, które stanowiłyby bezpośrednie zagrożenie dla stabilności finansowej, aczkolwiek monitorował i cyklicznie omawiał słabe punkty systemu finansowego i informował o nich opinię publiczną.

W okresie ostatniego roku banki wypracowały solidne zyski, dzięki którym zwiększyły swoje wyposażenie w kapitał. Skutecznie radziły sobie także z głównym i długoletnim problemem, jakim jest ryzyko prawne walutowych kredytów mieszkaniowych, tworząc odpowiednie rezerwy i oferując ugody klientom.

W 2023 r. Komitet zainicjował prace zmierzające do ustalenia optymalnego modelu stosowania bufora antycyklicznego. Doświadczenia pandemii COVID-19 przyczyniły się do rewizji podejścia do stosowania bufora antycyklicznego, który był dotychczas instrumentem o charakterze antycyklicznym. Prace Komitetu w tym temacie zostały zwieńczone w roku bieżącym, kiedy Komitet uznał, że pożądanym modelem budowania odporności kapitałowej sektora bankowego w Polsce będzie ustanowienie dodatniego neutralnego poziomu bufora antycyklicznego i przyjął nową strategię stosowania tego instrumentu.

Chciałbym podkreślić, że skuteczna polityka makroostrożnościowa oraz efektywne wspieranie stabilności finansowej wymaga koordynacji działań i pracy zespołowej wszystkich zaangażowanych instytucji sieci bezpieczeństwa finansowego – Komisji Nadzoru Finansowego, Ministra Finansów, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz Narodowego Banku Polskiego, zarówno na poziomie decyzyjnym, jak i roboczym. Tą drogą chciałbym serdecznie podziękować wszystkim Członkom Komitetu oraz osobom zaangażowanym w jego działania za codzienną pracę na rzecz wypełniania jego mandatu.

Jestem przekonany, że w kolejnych latach Komitet, jako organ nadzoru makroostrożnościowego, będzie nadal istotnie przyczyniać się do utrzymania stabilności polskiego systemu finansowego.

Zapraszam do lektury Informacji o działalności Komitetu Stabilności Finansowej w zakresie nadzoru makroostrożnościowego w 2023 r., podsumowującej prace KSF-M w ostatnim roku.

Adam Glapiński
Prezes NBP
Przewodniczący Komitetu Stabilności Finansowej
w zakresie nadzoru makroostrożnościowego
(KSF-M)

1. Komitet Stabilności Finansowej w formule makroostrożnościowej w 2023 r.

1.1. Skład Komitetu

Komitet Stabilności Finansowej (KSF-M) jest organem kolegialnym, odpowiedzialnym za nadzór makroostrożnościowy w Polsce¹. W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele instytucji krajowej sieci bezpieczeństwa finansowego:

- Prezes Narodowego Banku Polskiego – jako przewodniczący Komitetu w formule makroostrożnościowej,
- Minister Finansów,
- Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego,
- Prezes Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Skład Komitetu w 2023 r.

Prezes NBP	Adam Glapiński
Minister Finansów	Magdalena Rzeczkowska (do 27 listopada 2023 r.) Andrzej Kosztowniak (od 27 listopada do 13 grudnia 2023 r.) Andrzej Domański (od 13 grudnia 2023 r.)
Przewodniczący KNF	Jacek Jastrzębski
Prezes Zarządu BFG	Piotr Tomaszewski

1.2. Zadania Komitetu

Komitet jako organ nadzoru makroostrożnościowego jest odpowiedzialny za identyfikację, ocenę i monitorowanie ryzyka systemowego powstającego w systemie finansowym oraz działanie na rzecz wyeliminowania tego ryzyka przy wykorzystaniu instrumentów makroostrożnościowych. Celem tych działań jest w szczególności wzmacnianie odporności systemu finansowego na wypadek materializacji ryzyka systemowego i wspieranie przez to długookresowego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego kraju.

¹ Zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 559) (dalej „ustawa o nadzorze makroostrożnościowym”).

Do katalogu zadań KSF-M określonych w ustawie o nadzorze makroostrożnościowym należy:

- stosowanie instrumentów makroostrożnościowych, w tym przedstawianie stanowisk oraz wydawanie rekomendacji;
- identyfikacja instytucji finansowych istotnych dla systemu finansowego;
- współpraca z ERRS, w tym informowanie o podejmowanych działaniach makroostrożnościowych, oraz współpraca z innymi organami Unii Europejskiej, organami nadzoru makroostrożnościowego UE, a także instytucjami międzynarodowymi;
- wymiana informacji ważnych dla realizacji powierzonych zadań.

Komitet wydaje także, na wniosek zainteresowanych organów, opinie dotyczące m.in.:

- identyfikacji innych oraz globalnych instytucji o znaczeniu systemowym oraz nałożeniu na nie odpowiednich buforów²,
- metodyki, kryteriów identyfikacji i kalibracji buforów innych instytucji o znaczeniu systemowym, a także procedur identyfikacji globalnych instytucji o znaczeniu systemowym oraz definiowania podkategorii globalnych instytucji o znaczeniu systemowym³,
- docelowego poziomu środków systemu gwarantowania depozytów w bankach⁴,
- rekomendacji odnoszących się do spraw mogących dotyczyć nadzoru makroostrożnościowego⁵,
- opóźnienia podania informacji poufnych do wiadomości publicznej w trybie przepisów rozporządzenia MAR⁶.

Ponadto Komitet uczestnicząc w procesie wyznaczania zamiennika kluczowego wskaźnika referencyjnego może wydać rekomendację albo przedstawić stanowisko w tej sprawie⁷.

Ramka 1. Zmiany otoczenia regulacyjnego w 2023 r. i ich wpływ na obowiązki Komitetu

W 2023 r. wprowadzono zmianę w ustawie o nadzorze makroostrożnościowym dotyczącą obowiązków informacyjnych KSF. Zgodnie ze znowelizowanym⁸ brzmieniem art. 25 ust. 2 Komitet przekazuje Europejskiej Radzie ds. Ryzyka Systemowego informacje dotyczące

² Odpowiednio na podstawie art. 35 ust. 1 oraz art. 39 ust. 1 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

³ Odpowiednio na podstawie art. 39 ust. 6 oraz art. 36 ust. 2 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

⁴ Art. 287 ust. 2b ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 487).

⁵ Art. 137 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 2488 z późn. zm.).

⁶ Art. 17 ust. 6 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz. Urz. UE .L.2014.173.1).

⁷ Art. 61b ust. 1 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

⁸ Art. 28 ustawy z dnia 16 sierpnia 2023 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem rozwoju rynku finansowego oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz.U. z 2023 r. poz. 1723).

wskaźnika bufora antycyklicznego jedynie w przypadku zmiany wysokości wskaźnika bufora, a nie tak jak dotychczas co kwartał. Wprowadzona zmiana wynikała z odpowiedniej implementacji przepisów CRD.

Zmiana ta znalazła odzwierciedlenie w treści uchwały Komitetu ws. wysokości wskaźnika bufora antycyklicznego. Począwszy od grudnia 2023 r. (zmiana weszła w życie 29 września 2023 r.) Komitet w swojej uchwale nie podejmuje decyzji o przekazaniu ERRS informacji, jeżeli pozostawia wskaźnik bufora antycyklicznego na niezmiennym poziomie.

1.3. Posiedzenia i podjęte uchwały

W 2023 r., zgodnie z harmonogramem prac, Komitet odbył cztery regularne posiedzenia w następujących terminach: 28 marca, 16 czerwca, 26 września oraz 21 grudnia.

Stałymi punktami obrad Komitetu w każdym kwartale były następujące tematy:

- **ocena ryzyka systemowego** oparta na wnioskach z ankiety ORS⁹, w której uczestniczą instytucje sieci bezpieczeństwa finansowego reprezentowane w Komitecie,
- analiza ryzyka związanego z **portfelem walutowych kredytów mieszkaniowych** oraz monitorowanie **procesów ugodowych**,
- **analiza sytuacji** na krajowym rynku **nieruchomości mieszkaniowych**,
- rekomendacja w sprawie wysokości **wskaźnika bufora antycyklicznego (BA)**,
- monitorowanie efektów prac **Stalej Grupy Roboczej**,
- realizacja zaleceń **Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego**, w tym ocena ekspozycji polskich banków na potrzeby stosowania zasady wzajemności (*reciprocity*),
- informacja na temat **działań podejmowanych na forum europejskim** w zakresie polityki makroostrożnościowej,
- **monitorowanie realizacji rekomendacji KSF-M**,
- monitorowanie sytuacji w zakresie realizacji **programów wsparcia kredytobiorców** z tytułu wykorzystania tzw. wakacji kredytowych oraz pomocy ze środków FWK.

W każdym kwartale 2023 r. Komitet zalecał utrzymanie wskaźnika bufora antycyklicznego na niezmiennym poziomie 0%¹⁰, a Minister Finansów przyjmował rekomendację Komitetu. W związku z tym nie było potrzeby podejmowania działań legislacyjnych w tym zakresie. Jednocześnie trwały, rozpoczęte w poprzednim roku, prace zmierzające do wypracowania

⁹ Szerzej na temat *Oceny ryzyka systemowego* oraz metodykę oceny i identyfikacji ryzyka systemowego w rozdziale 3.

¹⁰ Bufor antycykliczny na poziomie 0% został wprowadzony w 2015 r. w ustawie o nadzorze makroostrożnościowym (art.83).

pożądanego modelu budowania odporności kapitałowej banków, w trakcie których podjęto dyskusję dotyczącą zmiany podejścia do stosowania bufora antycyklicznego w Polsce.

Zgodnie z przepisami ustawy o nadzorze makroostrożnościowym Narodowy Bank Polski po każdym posiedzeniu Komitetu publikował na stronie internetowej uchwały Komitetu w sprawie bufora antycyklicznego wraz ze szczegółowymi informacjami dotyczącymi:

- wysokości obowiązującego wskaźnika BA,
- wartości odniesienia wskaźnika BA,
- wskaźnika kredytów do PKB,
- wskaźnika odchylenia od długoterminowej tendencji zmiany wskaźnika kredytów do PKB.

Poza stałymi punktami porządku posiedzeń Komitet na spotkaniach podejmował także inne tematy, z których najistotniejsze omówiono poniżej.

W I kwartale podczas posiedzenia Komitetu omówiono możliwe zagrożenia wynikające z podejmowanych prób nieuzasadnionego podważania wiarygodności i reprezentatywności wskaźnika WIBOR. Ponadto Komitet otrzymał materiał NBP pt. *Polityka komunikacyjna w zakresie nadzoru makroostrożnościowego* i omówił pożądane kierunki rozwoju polityki komunikacyjnej. Komitet zapoznał się także z pracami EUNB dotyczącymi zmian w zakresie zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej.

Na posiedzeniu w **II kwartale** Komitet zapoznał się z przygotowanym przez NBP *Raportem o stabilności systemu finansowego, czerwiec 2023 r.* oraz *Raportem o stanie równowagi polskiej gospodarki*. Przyjął dokument pt. *Informacja o działalności Komitetu Stabilności Finansowej w zakresie nadzoru makroostrożnościowego w 2022 r.*, który przekazano Sejmowi RP. Komitet na wniosek UKNF wydał opinię na temat projektu Rekomendacji S, w której odniósł się do nowych rozwiązań dotyczących dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie objętymi rządowym programem gwarancji wkładu własnego i dopłat do oprocentowania kredytu. Komitet zdecydował także o potrzebie przedłużenia obowiązywania rozporządzenia MF ws. obniżonych wag ryzyka dla mieszkaniowych kredytów walutowych objętych procesem ugód.

W III kwartale Komitet dyskutował nad zasadnością wprowadzenia w Polsce neutralnego poziomu bufora antycyklicznego (nBA), którego celem byłoby stworzenie rozwiązywalnego bufora makroostrożnościowego na wypadek wystąpienia niespodziewanego, trudnego do przewidzenia szoku (jak w przypadku pandemii COVID-19). Zagrożenie z tytułu pandemii przestało być uznawane za systemowe, co w ocenie Komitetu dało przestrzeń dla przywrócenia

niezerowego poziomu buforów kapitałowych¹¹. Członkowie Komitetu omówili także wyniki przeglądu identyfikacji i kalibracji buforów innych instytucji o znaczeniu systemowym (O- SII). W związku z brakiem zmian na liście instytucji oraz wysokości przypisanych im buforów nie było potrzeby wydawania opinii Komitetu w tej sprawie.

W IV kwartale Komitet zapoznał się z przygotowywanym przez NBP *Raportem o stabilności systemu finansowego, grudzień 2023 r.* W celu oceny ryzyka związanego z infrastrukturą rynku finansowego Komitetowi przedstawiono *Raport o nadzorze systemowym w zakresie polskiego systemu płatniczego za 2022 r.* W związku z wydanym w 2021 r. stanowiskiem dotyczącym funkcjonowania sektora bankowości spółdzielczej¹² Komitet przyjął do wiadomości cykliczne sprawozdania banków zrzeszających oraz systemów ochrony instytucjonalnej z działań podjętych w celu poprawy efektywności funkcjonowania bankowości spółdzielczej. Komitet zapoznał się także z podsumowaniem realizacji rekomendacji dotyczących działań wspierających stabilne funkcjonowanie banków spółdzielczych oraz sektora spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych¹³. Rekomendacje zostały uznane za zrealizowane.

Tabela 1. Uchwały Komitetu Stabilności Finansowej podjęte w 2023 r.

Uchwała nr	Tytuł uchwały
Posiedzenie - 28 III 2023	
66/2023	w sprawie wysokości wskaźnika bufora antycyklicznego
Posiedzenie - 16 VI 2023	
67/2023	w sprawie opinii do projektu nowelizacji Rekomendacji S dot. dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie
68/2023	w sprawie wysokości wskaźnika bufora antycyklicznego
Tryb obiegowy - 6 VII 2023	
69/2023	w sprawie rekomendacji dotyczącej wag ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej
Posiedzenie - 26 IX 2023	
70/2023	w sprawie wysokości wskaźnika bufora antycyklicznego
Posiedzenie - 21 XII 2023	
71/2023	w sprawie wysokości wskaźnika bufora antycyklicznego

Źródło: Opracowanie NBP.

¹¹ W Polsce, przed marcem 2020 r., obowiązywał bufor ryzyka systemowego zniesiony w związku z wybuchem pandemii.

¹² Uchwała Nr 47/2021 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie stanowiska dotyczącego funkcjonowania sektora bankowości spółdzielczej.

¹³ Uchwała Nr 46/2021 KSF w sprawie rekomendacji dotyczących działań wspierających stabilne funkcjonowanie banków spółdzielczych oraz Uchwała Nr 48/2021 KSF w sprawie rekomendacji dotyczących działań wspierających stabilne funkcjonowanie spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

1.4 Stała Grupa Robocza

Stała Grupa Robocza (dalej zwana „SGR”) wspiera prace Komitetu Stabilności Finansowej, w szczególności przygotowując projekty opinii, stanowisk i rekomendacji oraz analizy ryzyka systemowego. W składzie SGR jest dziewięciu stałych członków – po dwóch przedstawicieli Ministerstwa Finansów, Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego i Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz trzech przedstawicieli NBP, z których jeden pełni funkcję Przewodniczącego Grupy. Kolegialna formuła działania SGR sprzyja zaangażowaniu i wymianie informacji pomiędzy instytucjami sieci bezpieczeństwa finansowego.

W 2023 r. Stała Grupa Robocza odbyła cztery posiedzenia regularne, które poprzedzały posiedzenia KSF-M. Prace SGR przebiegały w całym roku zgodnie z wypracowaną dotychczas praktyką działania i w dużej mierze koncentrowały się na systematycznej realizacji standardowych zadań zapewniających wsparcie Komitetu w zakresie prowadzenia polityki makroostrożnościowej.

2. Rola Narodowego Banku Polskiego

Struktura organizacyjna i instytucjonalna nadzoru makroostrożnościowego w Polsce ma charakter kolegialny i opiera się na stałej, ścisłej współpracy czterech głównych instytucji sieci bezpieczeństwa finansowego: Narodowego Banku Polskiego, Ministra Finansów, Komisji Nadzoru Finansowego oraz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w ramach Komitetu Stabilności Finansowej.

Narodowy Bank Polski pełni w tym gremium szczególną rolę, co odpowiada międzynarodowym rekomendacjom powierzenia kluczowej roli w organizacji nadzoru makroostrożnościowego bankom centralnym.

Pracom KSF-M przewodniczy Prezes NBP, który – w przypadku równej liczby głosów – dysponuje również głosem rozstrzygającym przy podejmowaniu decyzji dotyczących prowadzonej polityki makroostrożnościowej. Prezes NBP reprezentuje też polski organ nadzoru makroostrożnościowego na zewnątrz.

W myśl przepisów prawa Narodowy Bank Polski realizuje bezpośrednio zadania wspierające prace KSF-M¹⁴. Wieloletnie doświadczenie i zaangażowanie banku centralnego w badania i prace analityczne dotyczące krajowego systemu finansowego oraz jego związków z realną sferą gospodarki sprawia, że NBP zapewnia adekwatne zaplecze analityczne Komitetu. Na NBP spoczywają zatem zadania związane z właściwą organizacją prac Komitetu Stabilności Finansowej zarówno w obszarze analityczno-badawczym, jak również we wszelkich kwestiach o charakterze administracyjno-organizacyjnym (w tym obsługa prawna, koordynacja przepływu informacji i materiałów pomiędzy członkami Komitetu oraz organizacja i obsługa merytoryczna posiedzeń KSF-M).

Podstawowymi dokumentami, które NBP przedstawia regularnie Komitetowi Stabilności Finansowej są:

- *Raport o stabilności systemu finansowego (raport półroczny),*
- *Raport o stanie równowagi polskiej gospodarki (raport roczny),*
- *Raport o nadzorze systemowym w zakresie polskiego systemu płatniczego (raport roczny).*

Komitet Stabilności Finansowej ma również dostęp do materiałów o charakterze analityczno-badawczym opracowywanych przez NBP i służących jak najlepszej ocenie ryzyka systemowego w polskim systemie finansowym.

¹⁴ Art. 11 ust.1 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

Podobne funkcje Narodowy Bank Polski realizuje wobec Stałej Grupy Roboczej (SGR) powołanej przez Komitet.

Na NBP spoczywa ponadto obowiązek realizacji polityki komunikacyjnej KSF-M. W tym celu NBP prowadzi na swojej stronie internetowej serwis informacyjny dotyczący działań Komitetu Stabilności Finansowej w formule makroostrożnościowej. Wypełnia także powierzone przez Komitet obowiązki informacyjne w obszarze nadzoru makroostrożnościowego względem ERRS.

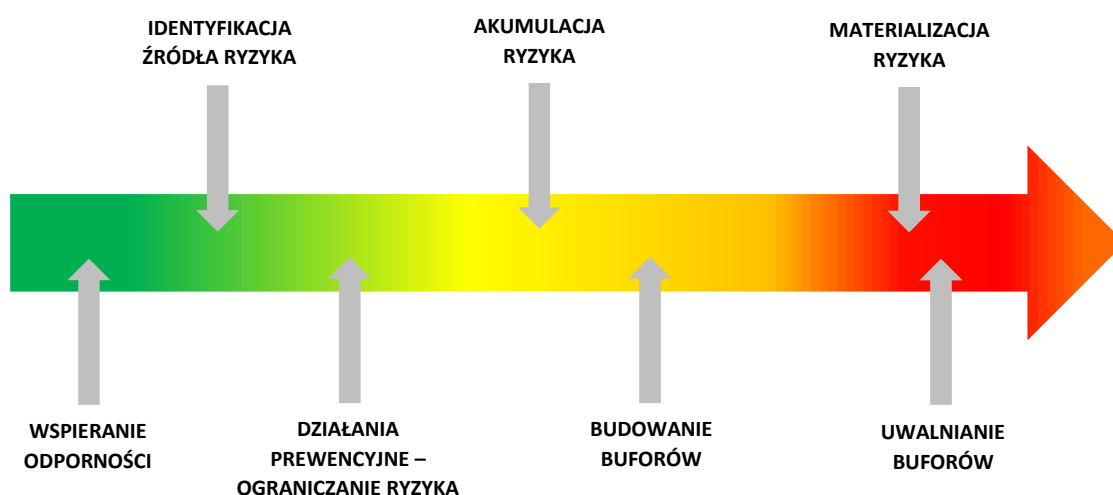
3. Ryzyko systemowe

Celem polityki makroostrożnościowej jest działanie na rzecz utrzymania stabilności systemu finansowego, m.in. poprzez ograniczanie ryzyka systemowego. Aby zastosowanie odpowiednich narzędzi ograniczania ryzyka było możliwe i skuteczne, Komitet monitoruje funkcjonowanie systemu finansowego oraz jego interakcje z otoczeniem gospodarczym pod kątem identyfikacji potencjalnych źródeł zagrożeń dla stabilności finansowej. Według założeń określonych w *Strategii polityki makroostrożnościowej*¹⁵ przeciwdziałanie materializacji ryzyka systemowego może odbywać się dwutorowo poprzez:

- (i) działania na rzecz ograniczenia narastania i kumulowania nadmiernych nierównowag w systemie finansowym oraz
- (ii) wzmacnianie odporności systemu finansowego.

Etap akumulacji ryzyka systemowego wpływa na sposób jego ograniczania (patrz Rysunek 1). Na wczesnym etapie narastania ryzyka, gdy zaobserwowane zjawiska o charakterze nierównowag nie zagrażają stabilności finansowej, Komitet podejmuje działania na rzecz zbudowania większej odporności systemu finansowego. W dalszej kolejności może podejmować działania zmierzające do hamowania procesu narastania nierównowag. Natomiast w sytuacji wzrostu ryzyka Komitet może działać przez wprowadzanie odpowiednich buforów kapitałowych. W fazie materializacji ryzyka systemowego zgromadzone wcześniej bufory kapitałowe powinny zostać uwolnione w celu pokrycia strat lub finansowania akcji kredytowej.

Rysunek 1. Schemat działań KSF-M

Źródło: Opracowanie NBP.

¹⁵ *Strategia polityki makroostrożnościowej*, czerwiec 2019 r.

<http://www.nbp.pl/nadzormakroostroznościowy/publikacje/strategia-polityki-makroostroznościowej.pdf>.

3.1. Monitorowanie i identyfikacja bieżących zmian ryzyka na podstawie analiz i raportów cyklicznych

3.1.1. Ankieta oceny ryzyka systemowego

Komitet cyklicznie monitoruje ryzyko systemowe w polskim systemie finansowym. Podstawowym narzędziem wykorzystywanym w tym celu jest kwartalna ankieta *Ocena ryzyka systemowego przez instytucje sieci bezpieczeństwa finansowego* (ankieta ORS). Jej celem jest zebranie opinii wszystkich instytucji reprezentowanych w KSF na temat źródeł ryzyka systemowego w polskim systemie finansowym i jego otoczeniu. Indywidualne oceny ryzyka systemowego podlegają wspólnej analizie i stanowią punkt odniesienia dla ogólnej oceny prezentowanej przez Komitet.

Zgodnie z przyjętą metodyką ocena ryzyka systemowego w polskim systemie finansowym dokonywana jest w dwóch wymiarach:

1. prawdopodobieństwa materializacji ryzyka,
2. skutków materializacji ryzyka.

Na podstawie ocen prawdopodobieństwa i skutków materializacji dokonywana jest ogólna ocena zidentyfikowanego ryzyka. Obok głównych elementów oceny samego ryzyka instytucje sieci bezpieczeństwa finansowego przewidują także horyzont jego materializacji, co stanowi trzeci wymiar oceny ryzyka. Proponują również zastosowanie odpowiednich działań makroostrożnościowych, mających na celu łagodzenie negatywnych zjawisk i ograniczenie ryzyka. Ponadto instytucje mają możliwość dokonania jakościowej oceny zidentyfikowanych w systemie finansowym *słabych punktów*.

3.1.2. Wyniki analiz – ocena ryzyka systemowego w 2023 r.

W 2023 r. Komitet monitorował źródła ryzyka zidentyfikowane w poprzednich latach, ale także wskazywał nowe *słabe punkty* w polskim systemie finansowym. Ze względu na zmiany zachodzące w systemie finansowym i jego otoczeniu na przestrzeni roku zmianie ulegała hierarchia oraz ocena natężenia ryzyka.

W ciągu roku ogólny poziom ryzyka odnotowywany w ankiecie ORS wzrastał. Utrzymywało się ryzyko związane z walutowymi kredytami mieszkaniowymi, które wynikało między innymi z przybierającego na sile zjawiska podważania ważności umów kredytów walutowych przez

kredytobiorców w postępowaniach sądowych (jako konsekwencja m.in. prokonsumenckich orzeczeń wydanych przez TSUE w sprawach C-520/21¹⁶ oraz C-287/22¹⁷).

Jednocześnie Komitet odnotował narastanie nowego ryzyka prawnego w systemie finansowym, związanego z nieuzasadnionymi próbami podważania wiarygodności i reprezentatywności wskaźnika referencyjnego stopy procentowej WIBOR. Komitet w komunikatach po posiedzeniach podkreślał, że pojawiające się zarówno w przekazach medialnych, jak i w pozwach sądowych twierdzenia nie znajdują podstaw prawnych i ekonomicznych. Jednocześnie zwracał uwagę, że dalsza eskalacja zjawiska będzie generowała wzrost ryzyka systemowego.

W I kwartale 2023 r. ogólna ocena ryzyka wzrosła w porównaniu z ostatnim kwartałem 2022 r. w związku z dodaniem do listy nowego słabego punktu. Zmieniła się także ich hierarchia. Najważniejszym słabym punktem polskiego systemu finansowego pozostawało *ryzyko prawne związane z mieszkaniowymi kredytami walutowymi*. Wszystkie instytucje utrzymały najwyższe możliwe oceny w zakresie: oceny ogólnej, prawdopodobieństwa materializacji oraz skutków materializacji dla tego ryzyka. Na drugim miejscu znalazło się nowe, zidentyfikowane przez Komitet w grudniu 2022 r., *ryzyko obniżonych nadwyżek kapitałowych i racjonowania kredytu*. Kolejnym słabym punktem w hierarchii było *ryzyko regionu/geopolityczne* będące skutkiem wojny trwającej w Ukrainie. W dalszej kolejności Komitet wskazywał na *ryzyko związane z rynkiem nieruchomości mieszkaniowych* ocenione jako niskie bądź umiarkowane. Najniższym ryzykiem odznaczało się zjawisko *słabości niektórych instytucji i zarażania*.

Ponadto Komitet uznał, że *ryzyko podważania WIBOR* należy uwzględnić jako nowy słaby punkt w hierarchii źródeł ryzyka systemowego w zakresie zdefiniowanym jako kwestionowanie przez kredytobiorców umów kredytowych opartych na tym wskaźniku referencyjnym oraz podważanie jego reprezentatywności i wiarygodności.

W II kwartale 2023 r. nadal najistotniejszym ryzykiem w polskim systemie finansowym pozostawało *ryzyko związane z mieszkaniowymi kredytami walutowymi*. Na drugim miejscu w hierarchii słabych punktów znalazły się *obniżone nadwyżki kapitałowe i ryzyko racjonowania kredytu*. Na trzecim miejscu uplasowało się *ryzyko regionu/geopolityczne*. Kolejnym istotnym słabym punktem było - po raz pierwszy oceniane w ramach Ankiety ORS - *ryzyko podważania WIBOR* w zakresie kwestionowania przez kredytobiorców umów kredytowych, w których stosowany jest wskaźnik referencyjny WIBOR. W dalszej kolejności wskazano na *ryzyko związane z rynkiem nieruchomości mieszkaniowych* ocenione jako niskie bądź umiarkowane. Na ostatnim zaś miejscu

¹⁶ Wyrok TSUE z 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-520/21, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:62021CJ0520>.

¹⁷ Wyrok TSUE z 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-287/22, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:62022CJ0287>.

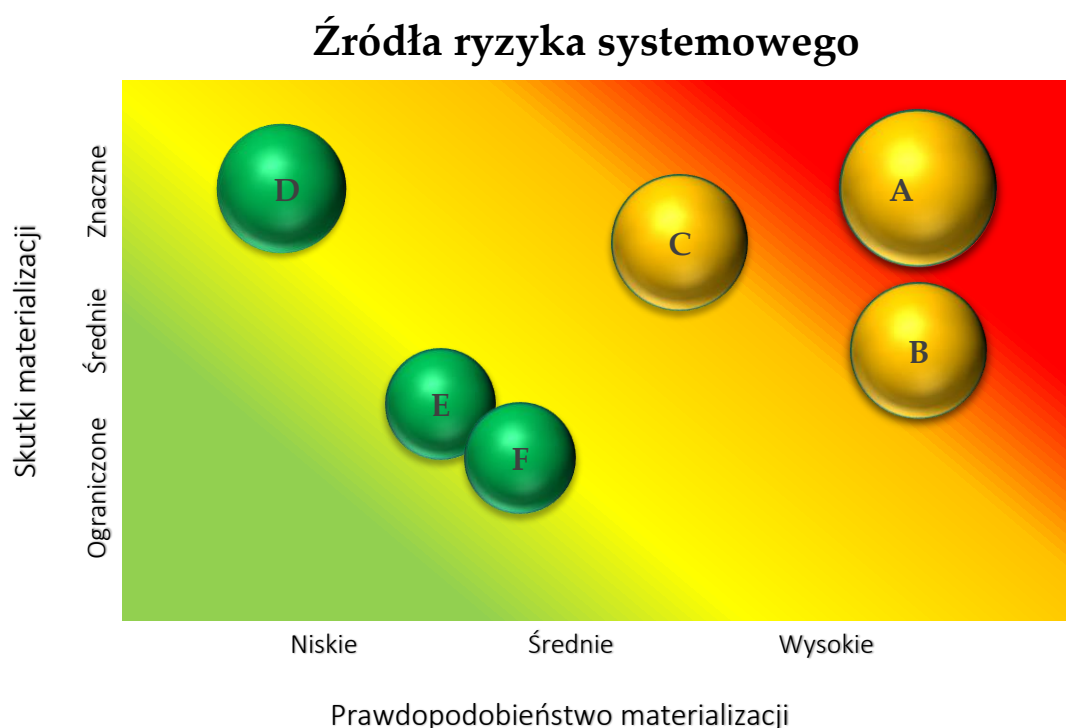
w hierarchii słabych punktów znalazło się *ryzyko wynikające ze słabości niektórych instytucji i zarażania*.

W **kolejnym kwartale** ogólna ocena ryzyka systemowego podniosła się, co było wynikiem wzrostu oceny przypisywanej *ryzyku obniżonych nadwyżek kapitałowych oraz racjonowania kredytu*. Hierarchia źródeł ryzyka nie uległa jednak zmianie. Nadal kluczowym ryzykiem pozostawał *obszar walutowych kredytów mieszkaniowych*.

W **ostatnim kwartale 2023 r.** odnotowano nieznaczny spadek ogólnego natężenia ryzyka systemowego. Hierarchia słabych punktów uległa zmianie w stosunku do poprzedniej edycji ankiety. *Ryzyko regionu/geopolityczne* przesunęło się na drugie miejsce, co było wynikiem obniżenia ogólnej oceny ryzyka i prawdopodobieństwa materializacji *ryzyka związanego z obniżonymi nadwyżkami kapitałowymi i racjonowaniem kredytu*. W wyniku tej zmiany uplasowało się ono na trzecim miejscu w hierarchii źródeł ryzyka. Jako najistotniejszy słaby punkt w polskim systemie finansowym ponownie oceniono *ryzyko prawne związane z mieszkaniowymi kredytami walutowymi*. Wszystkie instytucje utrzymały najwyższe możliwe oceny w zakresie oceny ogólnej, prawdopodobieństwa materializacji oraz skutków materializacji tego ryzyka. Hierarchia w obszarze pozostałych źródeł ryzyka nie zmieniła się w porównaniu z III kwartałem 2023 r. Instytucje utrzymały swoje ogólne oceny co do pozostałych słabych punktów, tj. *ryzyka podważania WIBOR, sytuacji związanej z rynkiem nieruchomości mieszkaniowych oraz słabości niektórych instytucji i zarażania*.

Wobec sytuacji w 2022 r. lista słabych punktów wydłużyła się o dwa nowe ryzyka: (i) *obniżone nadwyżki kapitałowe i ryzyko racjonowania kredytu* oraz (ii) *ryzyko podważania WIBOR*. Wzrósł też tym samym ogólny poziom natężenia ryzyka systemowego.

Rysunek 2. Mapa syntetycznej oceny ryzyka systemowego w IV kwartale 2023 r.

[A] Walutowe kredyty mieszkaniowe

[B] Ryzyko regionu/geopolityczne

[C] Obniżone nadwyżki kapitałowe i ryzyko racjonowania kredytu

[D] Ryzyko podważania WIBOR

[E] Rynek nieruchomości mieszkaniowych

[F] Słabość niektórych instytucji i możliwość wystąpienia efektu zarażania

Wielkość figury odpowiada istotności danego ryzyka w ogólnej ocenie ryzyka, natomiast kolory oznaczają horyzont materializacji: żółty - krótkoterminowe (do roku), zielony - średnioterminowe (1-3 lata).

Źródło: Opracowanie NBP na podstawie wyników ankiety *Ocena ryzyka systemowego przez instytucje sieci bezpieczeństwa finansowego w IV kw. 2023 r.*

3.1.3. Raporty cykliczne

W procesie oceny ryzyka systemowego, poza ankietą ORS, Komitet Stabilności Finansowej wykorzystuje również inne dostępne źródła informacji oraz analizy, dzięki czemu ocena ryzyka systemowego ma charakter kompleksowy. Narodowy Bank Polski został zobowiązany do przedstawiania Komitetowi cyklicznych materiałów analityczno-badawczych. Są to wymienione w ustawie o NBP: (i) *Raport o stabilności systemu finansowego* oraz (ii) *Raport o równowadze polskiej gospodarki*, które prezentują ocenę sytuacji systemu finansowego oraz gospodarki z perspektywy banku centralnego.

Dla potrzeb oceny ryzyka związanego z infrastrukturą Komitet zapoznaje się także z oceną NBP w zakresie funkcjonowania polskiego systemu płatniczego i otrzymuje cykliczny *Raport o nadzorze systemowym w zakresie polskiego systemu płatniczego*.

3.2. Analiza zagadnień dotyczących stabilności systemu finansowego

3.2.1. Ryzyko prawne związane z portfelem walutowych kredytów mieszkaniowych

W 2023 r., tak jak w latach poprzednich, Komitet regularnie zapoznawał się z opracowaniami UKNF na temat kształtowania się bieżącej sytuacji w bankach na tle orzeczeń sądowych dotyczących walutowych kredytów mieszkaniowych.

W 2023 r. odnotowano wzrost liczby umów objętych postępowaniem sądowym do poziomu 149,9 tys. umów (o 45,5 tys., co stanowi 30% wszystkich umów objętych postępowaniem). Miesięcznie wszczynano średnio o 1 tys. postępowań więcej niż w roku poprzednim. Adekwatnie, bo o blisko 20 mld zł, zwiększyła się wartość przedmiotu sporu, wynosząc na koniec okresu 58,6 mld zł. Banki utworzyły dodatkowe rezerwy na ryzyko prawne w wysokości 21,1 mld zł - na koniec okresu wartość rezerw sięgnęła 57,5 mld zł, z czego 14,9 mld zł stanowiły rezerwy na ugody.

Analizy sytuacji w systemie finansowym w związku z utrzymującym się ryzykiem prawnym wynikającym z tytułu walutowych kredytów mieszkaniowych wskazywały na potrzebę dalszego wspierania procesu zawierania ugód na poziomie instytucjonalnym. W odpowiedzi na rekomendację KSF-M¹⁸ 30 września 2023 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów wydłużające o dwa lata (do 30 września 2025 r.) obowiązywanie zmienionych poziomów wag ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach¹⁹. Celem tych regulacji było podtrzymanie warunków sprzyjających dalszemu zawieraniu ugód z kredytobiorcami i w konsekwencji obniżenie ryzyka systemowego²⁰.

Na koniec 2023 r. liczba sporów prowadzonych w ramach postępowań sądowych, które zostały zakończone w postaci ugody, umorzenia postępowania, wydania prawomocnego wyroku sądu I oraz II instancji lub wyrokiem Sądu Najwyższego osiągnęła ok. 21,2 tys. Stanowiło to 12,4% ogółu umów kiedykolwiek objętych sporem.

¹⁸ Uchwała Nr 69/2023 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie rekomendacji dotyczącej wag ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyższej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach (Dz. U. z 2023 r. poz. 2047).

²⁰ Szerzej o wagach ryzyka w rozdziale 4.4.

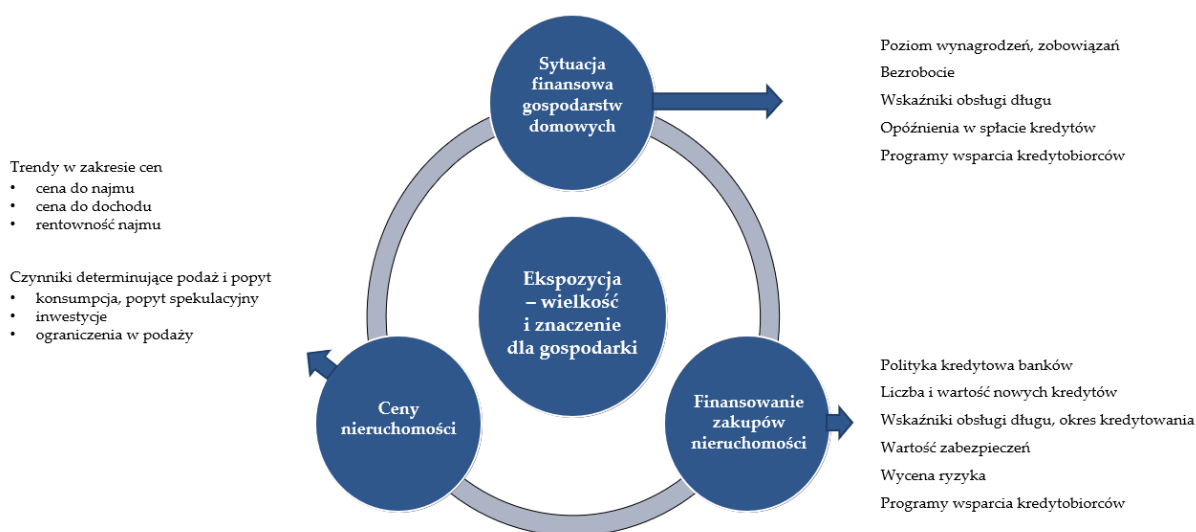
Znacząco zwiększyła się liczba ugód zawieranych przez banki z kredytobiorcami – łącznie sięgnęła poziomu ok. 90 tys., z czego w 2023 r. zawarto ponad 40 tys. ugód (w tym ponad połowę – zgodnie z propozycją Przewodniczącego KNF).

Co istotne, ryzyko prawne dotyczące walutowych kredytów mieszkaniowych oraz związana z tym sytuacja finansowa w bankach w 2023 r. kształtowała się w warunkach szeregu korzystnych dla kredytobiorców wyroków wydawanych przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej²¹.

3.2.2. Tendencje na rynku nieruchomości mieszkaniowych oraz dynamika kredytów mieszkaniowych

KSF-M kontynuował monitorowanie ryzyka związanego z rynkiem nieruchomości mieszkaniowych na podstawie analiz NBP dotyczących rozwoju sytuacji w sferze realnej oraz w zakresie finansowania tego rynku (na podstawie danych NBP i UKNF). Ocena sytuacji na rynku nieruchomości była oparta na metodzie analizy przyjętej przez Komitet w 2021 r., uwzględniającej m.in. trójskładnikowy indeks napięć na rynku nieruchomości (*Residential Real Estate Index – RREI*).

Rysunek 3. Trzy wymiary ryzyka na rynku nieruchomości mieszkaniowych

Źródło: Opracowanie NBP.

Indeks RREI umożliwia syntezę informacji z różnych źródeł uwzględniając dane dotyczące:

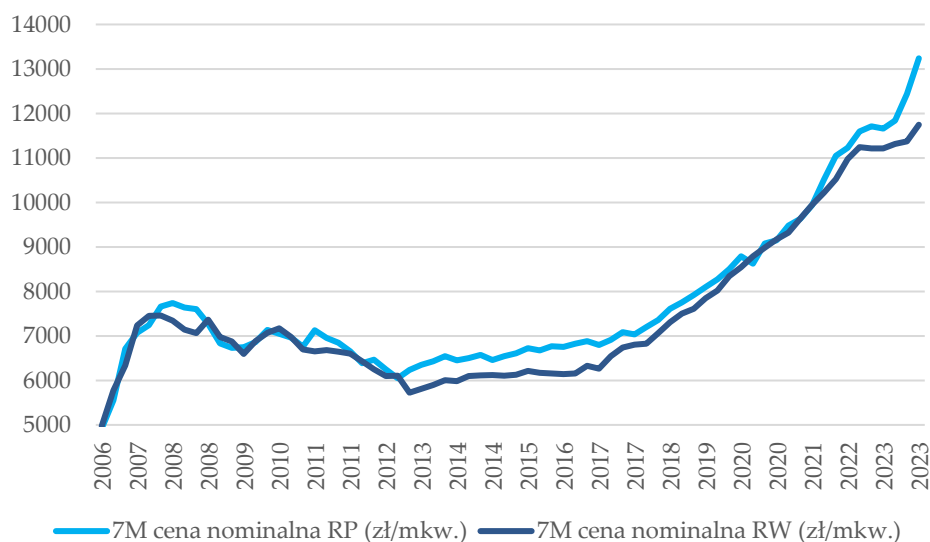
- cen nieruchomości/wartości zabezpieczenia,
- finansowania zakupów na rynku nieruchomości oraz
- sytuacji gospodarstw domowych.

²¹ W szczególności wyroki TSUE w sprawach: C-570/21, C-520/21, C-287/22, C-139/22, C-140/22, C-28/22, C-756/22.

Taka konstrukcja indeksu pozwala na zintegrowaną ocenę **trzech zasadniczych wymiarów ryzyka związanego z rynkiem nieruchomości**, tj. przewartościowaniem cen nieruchomości, nadmierną akcją kredytową oraz nadmiernym zadłużeniem gospodarstw domowych.

W 2023 r. obserwowano kontynuację wzrostu nominalnych cen mieszkań. W ujęciu realnym ceny mieszkań – zarówno w odniesieniu do płac, jak i CPI – spadały w pierwszej połowie roku, by powrócić do trendu wzrostowego w III i IV kwartale. Zakup nieruchomości w celach inwestycyjnych (wynajem), zwłaszcza przy dużym udziale kredytu, pozostawał mało opłacalny przez cały omawiany okres. Na kształtowanie się cen mieszkań główny wpływ miały czynniki podażowe i popytowe, tj. (i) relatywnie niska liczba nowych inwestycji deweloperskich oraz (ii) pobudzenie popytu na kredyt hipotecznych przez program rządowy „Bezpieczny Kredyt 2%”.

Wykres 1. Średnie ceny m² mieszkania w ujęciu nominalnym

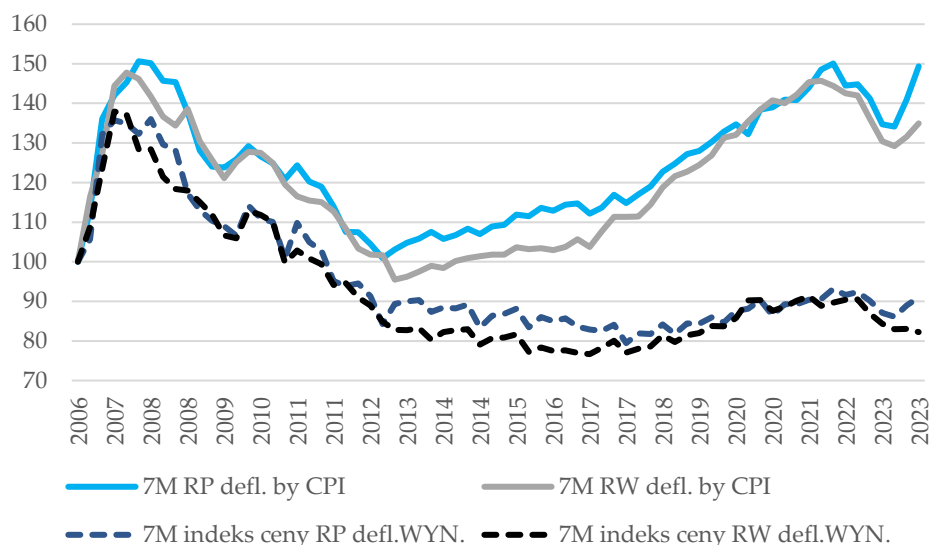
Uwaga: 7 miast: Gdańsk, Gdynia, Kraków, Łódź, Poznań, Warszawa i Wrocław.

RP – rynek pierwotny, RW – rynek wtórny.

Źródło: Obliczenia NBP.

Już w pierwszej połowie roku zaobserwowano zwiększenie popytu na kredyty hipoteczne, co było wywołane m.in. obawami o dalszy wzrost cen nieruchomości w wyniku planowanego na lipiec 2023 r. uruchomienia programu „Bezpieczny Kredyt 2%” oraz złagodzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów. Dynamika kredytów pozostawała jednak ujemna, a miesięczny wzrost wartości portfela złotych kredytów mieszkaniowych odnotowano dopiero w czerwcu 2023 r.

Wykres 2. Indeks realnych cen mieszkań

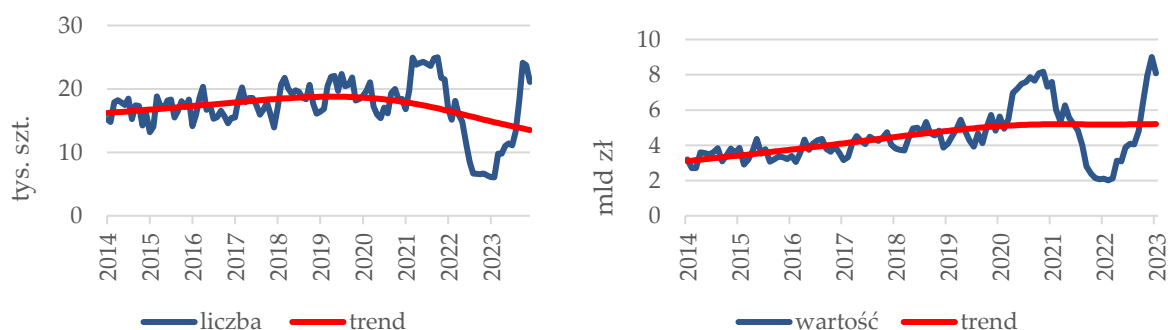
Uwaga: średnie ceny transakcyjne w największych 7 miastach w Polsce deflowane dynamiką wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw oraz CPI (100 = średnia cena na rynku wtórnym w III kwartale 2006 r.).

RP – rynek pierwotny, RW – rynek wtórny.

Źródło: Obliczenia NBP.

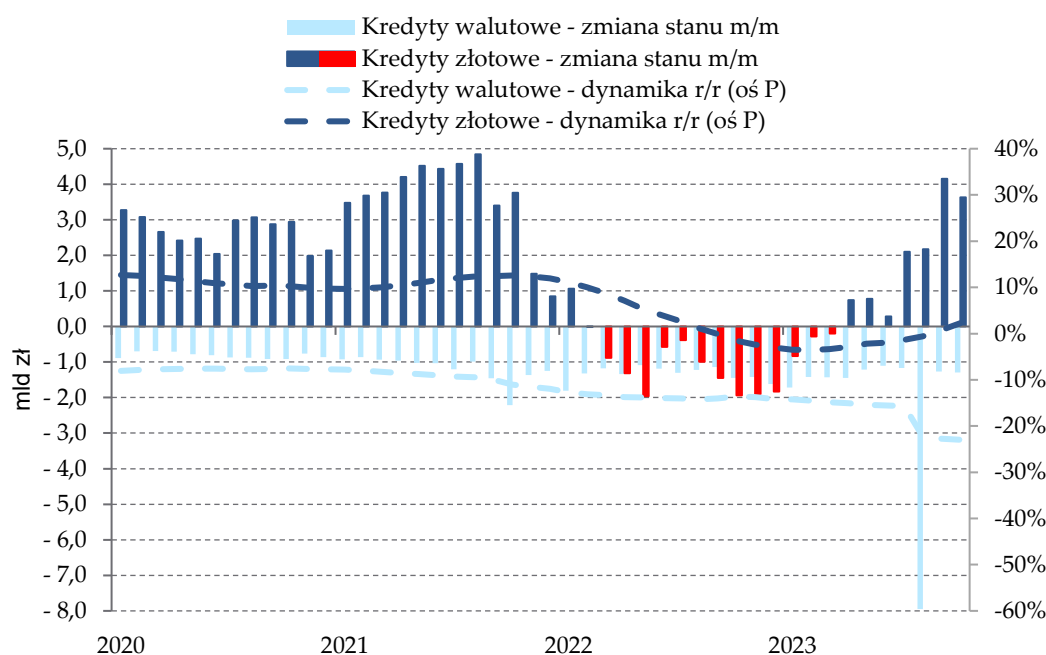
W III i IV kwartale 2023 r., pomimo zaostrzenia przez banki polityki kredytowej, przyspieszyła akcja kredytowa i dynamicznie wzrastał popyt na kredyty hipoteczne. Do końca 2023 r. w ramach „Bezpiecznego Kredytu 2%” złożono ok. 100 tys. wniosków i zawarto prawie 60 tys. umów kredytu hipotecznego. Umowy w ramach programu stanowiły ponad połowę nowo udzielonych kredytów i odpowiadały za istotny wzrost wartości portfela kredytów złotych. Jednocześnie, odnotowana w całym analizowanym okresie, niska podaż mieszkań oferowanych do sprzedaży przełożyła się na wzrosty ich cen nominalnych i realnych.

Wykresy 3 i 4. Nowe kredyty – liczba i wartość

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych NBP oraz BIK.

Wykres 5. Wartość portfela kredytów mieszkaniowych

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych NBP oraz BIK.

Uwaga: dane po wyeliminowaniu wpływu zmian kursowych. Spadek stanu kredytów walutowych w październiku 2023 r. wynika z usunięcia z populacji sprawozdawczej Getin Noble Banku w upadłości.

W 2023 r. utrzymywała się stabilna sytuacja w obszarze regulowania przez kredytobiorców zobowiązań. Na terminowość obsługi kredytów mieszkaniowych miała korzystny wpływ możliwość korzystania przez kredytobiorców z wakacji kredytowych oraz z środków Funduszu Wsparcia Kredytobiorców (FWK)²².

3.2.3. Sytuacja na rynku nieruchomości komercyjnych

W 2023 r. nadal monitorowana była sytuacja na rynku nieruchomości komercyjnych zarówno w ujęciu realnym (ceny, stawki czynszu), jak i finansowym (kredyty). Analizy prowadzone dla potrzeb Komitetu uwzględniały wyniki przeprowadzonej przez UKNF kolejnej edycji badania pozasprawozdawczego banków w zakresie kredytów udzielonych przedsiębiorstwom na nieruchomości komercyjne za rok 2022.

Polski sektor nieruchomości komercyjnych pozostaje relatywnie niewielki i w dużej mierze jest finansowany przez inwestorów zagranicznych. Wobec napięć globalnych i wzrostu stóp

²² Szerzej o Funduszu Wsparcia Kredytobiorców oraz programie wakacji kredytowych w rozdziale 3.2.4.

procentowych w strefie euro obserwowano znaczny spadek transakcji sprzedaży nieruchomości komercyjnych. Wartość udzielonych przez polskie banki kredytów na nieruchomości komercyjne na koniec 2023 r. wyniosła ok. 62 mld zł, a kredytów zabezpieczonych nieruchomościami udzielonych przedsiębiorstwom – 139 mld zł.

Monitorowanie sytuacji, prowadzone analizy oraz proces oceny ryzyka w sektorze nieruchomości komercyjnych są spójne z wymogami zalecenia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z 2016 r.²³ i 2019 r.²⁴ w sprawie uzupełniania luk w danych dotyczących sektora nieruchomości.

3.2.4. Programy pomocowe dla kredytobiorców

Komitet Stabilności Finansowej monitorował przebieg realizacji rządowego programu pomocowego, tzw. *wakacji kredytowych*, oraz stopień wykorzystania przez kredytobiorców pomocy w ramach Funduszu Wsparcia Kredytobiorców (FWK).

Fundusz Wsparcia Kredytobiorców

Fundusz Wsparcia Kredytobiorców (FWK) to mechanizm pomocowy wprowadzony ustawą o FWK²⁵ w celu wsparcia kredytobiorców w trudnej sytuacji finansowej.

W początkowym etapie funkcjonowania FWK, tj. w latach 2016-2021, stopień wykorzystania Funduszu utrzymywał się na bardzo niskim poziomie. Liczba umów o udzielenie wsparcia w tym okresie to 1 286 sztuk na łączną kwotę ok. 37,7 mln zł. Wartość środków Funduszu wynosiła średnio ok. 607 mln zł.

Od 2022 r. widoczny był znaczny wzrost skali wykorzystania przez kredytobiorców pomocy w ramach FWK, przede wszystkim z uwagi na wzrost obciążeń budżetów gospodarstw domowych spłatą rat kredytowych w wyniku wzrostu stóp procentowych. Do 31 grudnia 2022 r.²⁶ Fundusz Wsparcia Kredytobiorców został zasilony przez banki kwotą 1,4 mld zł. Zgromadzone zasoby umożliwiły bezpieczne kontynuowanie wsparcia kredytobiorców w kolejnych miesiącach 2023 r.

²³ Zalecenie ERRS z dnia 31 października 2016 r. w sprawie uzupełniania luk w danych dotyczących sektora nieruchomości (ERRS/2016/14).

²⁴ Zalecenie ERRS z dnia 21 marca 2019 r. zmieniające zalecenie ERRS/2016/14 w sprawie uzupełniania luk w danych dotyczących sektora nieruchomości (ERRS/2019/3).

²⁵ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy i znajdują się w trudnej sytuacji finansowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1516 i 1535).

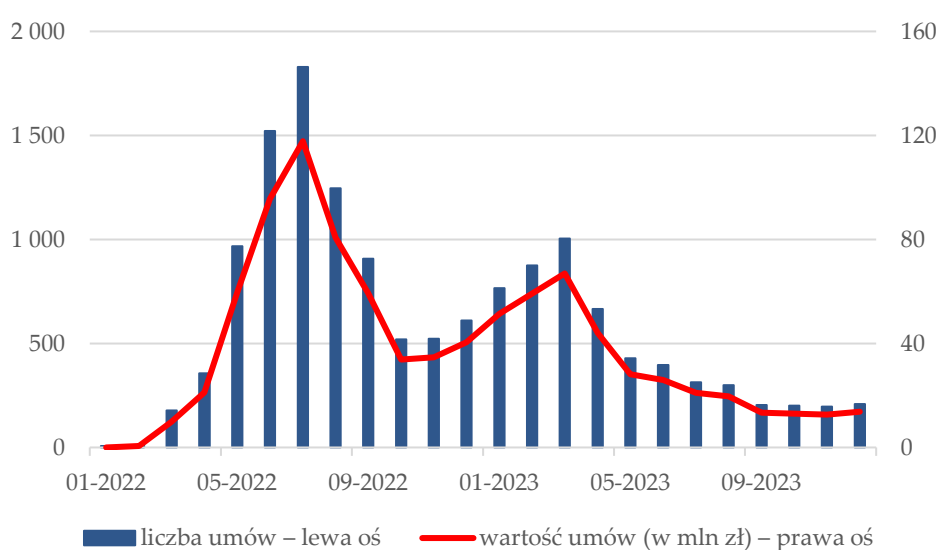
²⁶ Zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy z 7 lipca 2022 r. o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom (Dz. U. z 2023 poz. 414), zwaną dalej „ustawą o finansowaniu społecznościowym”.

Tabela 2. Liczba wniosków i wartość umów w ramach FWK

Rok	Liczba umów	Wartość umów (w mln zł)
2016	481	10,7
2017	278	6,1
2018	129	2,7
2019	59	1,4
2020	214	10,6
2021	125	6,2
2022	8 674	553,4
2023	5 559	369

Źródło: Opracowanie NBP na podstawie danych BGK.

W I kwartale 2023 r. odnotowano największy przyrost liczby zawieranych umów w całym 2023 r. - 2,6 tys. umów. Od II kwartału 2023 r. zapotrzebowanie kredytobiorców na pomoc Funduszu systematycznie zmniejszało się. Liczba zawieranych umów stopniowo malała: w II kwartale 2023 r. zawarto prawie 1,5 tys. umów, w III kwartale ok. 800 umów, w IV kwartale ponad 600 umów. Obserwowane w poszczególnych kwartałach roku zmniejszanie skali wsparcia z FWK było głównie skutkiem poprawiającej się stopniowo sytuacji finansowej gospodarstw domowych w tym okresie, co w konsekwencji zmniejszało szanse kwalifikacji potencjalnych kredytobiorców do pomocy udzielanej w ramach FWK.

Wykres 6. Wsparcie udzielone z FWK w latach 2022-2023

Źródło: Opracowanie NBP na podstawie danych BGK.

W 2023 r. kredytobiorcy zarejestrowali w BGK ponad 5,5 tys. umów o udzielenie wsparcia z FWK (o 36,8% mniej niż w roku poprzednim) na łączną kwotę ok. 369 mln zł (o 33,5 % mniejszą niż w 2022 r.). Natomiast wartość wsparcia wypłaconego kredytobiorcom w ramach FWK w 2023 r. wyniosła ok. 246,1 mln zł. Stan środków Funduszu Wsparcia Kredytobiorców obniżył się nieco w porównaniu do roku poprzedniego i na koniec 2023 r. wyniósł ok. 1,847 mld zł.

Wakacje kredytowe

Rządowy program wsparcia kredytobiorców w formie *wakacji kredytowych* obowiązywał od lipca 2022 r. do końca 2023 r.²⁷ Program skierowany był do kredytobiorców posiadających złotowy kredyt hipoteczny zaciągnięty w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. Polegał na możliwości zawieszenia terminów spłaty rat kredytu. Zawieszenie mogło być dokonane wyłącznie w odniesieniu do jednego kredytu oraz objąć maksymalnie osiem miesięcznych rat, po cztery w 2022 i 2023 r.

Analiza danych liczbowych wykazała, że na przestrzeni całego 2023 r. *wakacje kredytowe* były bardzo popularnym wśród kredytobiorców programem i chętnie przez nich wykorzystywanym.

Według danych BIK z *wakacji kredytowych* skorzystało ok. 1,9 mln kredytobiorców. W całym okresie objętych programem zostało ok. 1,157 mln rachunków kredytowych na łączną kwotę 286 mld zł. Łączny koszt jaki poniosły banki z tytułu tego programu wyniósł ok. 14 mld zł. *Wakacje kredytowe* dotyczyły przede wszystkim kredytów wysokokwotowych zaciąganych głównie w okresie niskich stóp procentowych (2020-2021). Analizy wskazują, że znaczna część gospodarstw domowych biorących udział w programie zaoszczędzone w ten sposób środki finansowe przeznaczyło na nadpłatę zaciągniętego kredytu hipotecznego. Wartość nadpłat kredytów w 2022 r. i 2023 r. była w związku z tym istotnie wyższa niż obserwowana w latach wcześniejszych. Dane ZBP wskazują, że wartość spłat i nadpłat kredytów mieszkaniowych na przestrzeni ostatnich lat kształtowała się następująco: w 2020 r. – 18,4 mld zł., w 2021 r. – 26,7 mld zł., w 2022 r. – 52,4 mld zł., w okresie styczeń – październik 2023 r. – 33,1 mld zł.²⁸

3.2.5. Ryzyko cybernetyczne

Institucje finansowe, a tym samym system finansowy jako całość, są szczególnie narażone na ryzyko cybernetyczne i coraz częściej stają się obiektami cyberataków.

²⁷ Program wprowadzony ustawą o finansowaniu społecznościowym.

²⁸ Opinia ZBP do projektu nowelizacji ustawy o wsparciu kredytobiorców, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy i znajdują się w trudnej sytuacji finansowej oraz ustawy o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom z 4 stycznia 2024 r.

Na forum UE Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego wydała zalecenie dotyczące budowania podstaw dla systemu sprawnego reagowania w przypadku wystąpienia transgranicznego incydentu związanego z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi²⁹. Komitet również monitoruje sytuację w tym zakresie. W związku z powyższym w 2023 r. KSF-M zapoznał się z wnioskami UKNF z analiz w obszarze cyberryzyka w polskim systemie finansowym oraz zagrożeń z tym związanych i włączył te kwestie do harmonogramu swoich prac w cyklu rocznym.

Analiza ryzyka ICT (*Information and Communication Technology*) przeprowadzana jest przez UKNF w 6 sektorach rynku finansowego (bankowym, kapitałowym, ubezpieczeniowym, emerytalnym, usług płatniczych i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych) na bazie kwartalnej ankiety, wyników inspekcji oraz informacji o incydentach płatniczych. Z analizy przedstawionej Komitetowi w grudniu 2023 r. wynika, iż w poszczególnych sektorach ryzyko kształtuje się na podobnym, umiarkowanym poziomie. Nie odnotowano zjawisk wpływających na stabilność rynku finansowego.

W ocenie UKNF krajowy rynek finansowy w 2023 r. pozostawał stabilny w odniesieniu do zagrożeń związanych z ryzykiem ICT i cyberprzestrzenią. Nie odnotowano poważnych incydentów zagrażających stabilności krajowego rynku finansowego.

3.2.6. Monitorowanie procesu reformy wskaźników referencyjnych

Reforma wskaźników referencyjnych WIBOR i WIBID w 2023 r. była nadal przedmiotem zainteresowania KSF-M. Na posiedzeniach Komitet był informowany przez przedstawicieli UKNF o postępach prac Narodowej Grupy Roboczej. Przez większość roku prace NGR nad reformą wskaźników referencyjnych toczyły się zgodnie z planem przyjętym w Mapie Drogowej³⁰. Jednak w październiku 2023 r. Komitet Sterujący NGR podjął decyzję o przesunięciu maksymalnych terminów realizacji Mapy Drogowej na koniec 2027 r.

Kwestia ta pozostaje w zainteresowaniu Komitetu zarówno z uwagi na wpływ na stabilne funkcjonowanie rynku finansowego, jak również ze względu na zaangażowanie Komitetu w

²⁹ Szerzej o Zaleceniu ERRS/2021/17 w sprawie ogólnoeuropejskich systemowych ram koordynacji dla odpowiednich organów w odniesieniu do cyberincydentów o charakterze systemowym w rozdziale 6.3.

³⁰ Mapa Drogowa - harmonogram procesu bezpiecznego i harmonijnego zastąpienia wskaźników referencyjnych stopy procentowej WIBOR i WIBID, opublikowany na stronie UKNF.

https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/mapa_drogowa_procesu_zastapienia_wskaznikow_referencyjnych_79725.pdf.

proces związany z wyznaczeniem zamiennika kluczowego wskaźnika referencyjnego na poziomie legislacyjnym^{31,32}.

3.2.7. Analiza dot. propozycji wprowadzenia wskaźnika finansowania długoterminowego

Komitet zapoznał się ze założeniami koncepcji UKNF dotyczącej wprowadzenia nowego wymogu w zakresie długoterminowego finansowania kredytów hipotecznych i wskaźnika finansowania długoterminowego (WFD).

Wprowadzenie nowego instrumentu ma na celu poprawę struktury finansowania kredytów hipotecznych w bankach, tj. służyć będzie zachęceniu banków do wydłużenia terminów pasywów służących finansowaniu kredytów hipotecznych przez emisje długoterminowych instrumentów dłużnych (jak np. listy zastawne), co w konsekwencji prowadzić ma do ograniczenia zarówno ryzyka stopy procentowej w portfelu bankowym, jak również ryzyka płynności. Oczekuje się, że będzie też stanowiło mocny impuls do wzmocnienia rozwoju rynku listów zastawnych jako alternatywnych (wobec depozytów bankowych) i stabilnych źródeł finansowania działalności banków.

Komitet przeprowadził wstępną dyskusję nad propozycją UKNF. Zgodzono się co do diagnozy, że polski sektor bankowy charakteryzuje się wysokim niedopasowaniem terminów zapadalności aktywów i pasywów. Wynika to ze znacznego udziału depozytów w finansowaniu akcji kredytowej. Z perspektywy prowadzonej polityki makroostrożnościowej dla Komitetu istotna jest relacja wskaźnika WFD z innymi instrumentami mikro- i makroostrożnościowymi, w tym w szczególności z wymogami w zakresie buforów kapitałowych banków (np. w wyniku wprowadzenia bufora makroostrożnościowego), które będzie skutkowało spadkiem poziomu WFD. Wskazano również na kwestię wzrostu kosztów finansowania związanego z emisją listów zastawnych oraz ryzyko kursowe w przypadku emisji zagranicznych. Uzgodniono, że w odpowiednim czasie, na wniosek KNF i zgodnie z przepisami *Prawa bankowego*, Komitet wyda stosowną opinię w zakresie projektu WFD.

³¹ Art. 61b ust. 1 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

³² Szerzej w rozdziale 5.8 *Informacji o działalności Komitetu Stabilności Finansowej w zakresie nadzoru makroostrożnościowego w 2022 r.*, <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/08/Informacja-o-dzialalnosci-Komitetu-Stabilnoscii-Finansowej-w-zakresie-nadzoru-makroostroznościowego-w-2022-roku.pdf>.

4. Instrumenty makroostrożnościowe

4.1. Antycykliczny bufor kapitałowy

Bufor antycykliczny (BA) służy wzmocnieniu odporności systemu bankowego i ograniczeniu ryzyka cyklicznego w taki sposób, aby z jednej strony utrzymać odpowiednią kondycję systemu finansowego na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych szoków, a z drugiej przeciwdziałać nadmiernej ekspansji kredytowej banków, co w długim okresie mogłoby skutkować jej załamaniem i kryzysem finansowym. Obowiązek stosowania antycyklicznego bufora kapitałowego jest powszechny w UE od 1 stycznia 2016 r. Zgodnie z ustawą o nadzorze makroostrożnościowym wprowadzony w Polsce wskaźnik bufora antycyklicznego wynosi 0% i obowiązuje do czasu jego formalnej zmiany przez ministra finansów. Może on być ustalany w przedziale od 0% do 2,5%. Jeżeli wskaźnik bufora jest określony w tym przedziale, to automatycznie podlega odwzajemnieniu przez inne państwa UE. W konsekwencji instytucje finansowe są zobowiązane do utrzymywania specyficznego dla instytucji wskaźnika bufora antycyklicznego, który jest średnią ważoną wskaźników bufora związanych z poszczególnymi ekspozycjami kredytowymi (krajowymi i zagranicznymi).

Komitet Stabilności Finansowej jest zobowiązany do kwartalnego wyliczania wartości odniesienia wskaźnika bufora antycyklicznego³³ oraz przedstawiania Ministrowi Finansów rekomendacji dotyczącej natężenia cyklicznego ryzyka systemowego oraz wysokości i adekwatności bufora. W kompetencji Ministra Finansów leży ocena wysokości wskaźnika bufora antycyklicznego uwzględniająca rekomendację Komitetu. W odpowiednim rozporządzeniu MF określa wskaźnik bufora antycyklicznego i dzień, od którego instytucje go stosują. Standardowo banki mają 12 miesięcy na przygotowanie się do spełnienia tego wymogu.

Zgodnie z art. 25 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym Komitet publikuje co kwartał informacje o wskaźniku bufora antycyklicznego. Komitet jest także zobligowany do przekazania Europejskiej Radzie ds. Ryzyka Systemowego szczegółowych informacji w przypadku zmiany wysokości wskaźnika bufora.

We wszystkich kwartałach 2023 r. Komitet rekomendował Ministrowi Finansów utrzymanie wysokości wskaźnika antycyklicznego bufora kapitałowego na poziomie 0%. MF przyjmował rekomendacje, w związku z czym wskaźnik bufora antycyklicznego pozostawał na poziomie 0%

³³ Wartość odniesienia wskaźnika bufora antycyklicznego zdefiniowana jest w art. 23 ust. 1 i 2 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

Wartość odniesienia stanowi zmienną odzwierciedlającą cykl kredytowy i ryzyko związane z nadmiernym wzrostem akcji kredytowej w gospodarce narodowej, z uwzględnieniem specyfiki polskiej gospodarki i jej systemu finansowego. Opiera się na wskaźniku odchylenia od długoterminowej tendencji zmiany wskaźnika kredytów do produktu krajowego brutto (PKB).

w całym roku, tj. bez zmiany w stosunku do poziomu wyznaczonego w ustawie o nadzorze makroostrożnościowym³⁴.

Wydając rekomendacje Komitet uwzględniał analizy³⁵, które przedstawiały bieżące informacje na temat kształtowania się wskaźników cyklu kredytowego. Rekomendowaną wartość bufora ustalano m.in. w oparciu o lukę kredytową (odchylenie wskaźnika relacji wartości zadłużenia niefinansowego sektora prywatnego do PKB³⁶ od jego długoterminowego trendu), modele wczesnego ostrzegania oraz inne wskaźniki.

Tabela 3. Zestawienie najważniejszych wskaźników monitorowanych przy wyznaczaniu BA

Wskaźnik
Kredyty dla prywatnego sektora niefinansowego do PKB (szeroki agregat kredytowy)
Kredyty dla prywatnego sektora niefinansowego do PKB (wąski agregat kredytowy)
Standaryzowana luka kredytowa (szeroka miara kredytu)
Standaryzowana luka kredytowa (wąska miara kredytu)
Luka kredytowa uwzględniająca charakterystykę cyklu finansowego w Polsce (szeroka miara kredytu)
Luka kredytowa uwzględniająca charakterystykę cyklu finansowego w Polsce (wąska miara kredytu)
Ceny mieszkań do dochodów
Hedoniczny indeks cen mieszkań
Saldo rachunku obrotów bieżących jako % PKB
DSR (<i>Debt Service Ratio</i>) – wskaźnik obsługi długu
Kontrybucja sektora finansowego do PKB
Dynamika szerokiej miary kredytu (r/r)
Dynamika wąskiej miary kredytu (r/r)
VIX (<i>Volatility Index</i>) – miernik zmienności implikowanej opcji na indeks S&P 500
CISS (<i>Composite Indicator of Systemic Stress</i>) - wskaźnik bieżących napięć w systemie finansowym

Źródło: Opracowanie NBP.

Analizowane przez Komitet wskaźniki cyklu kredytowego pokazywały, iż zagrożenie związane z ekspansją kredytową było bardzo niskie³⁷. Zgodnie z pomiarem za pomocą modeli wczesnego

³⁴ Zgodnie z art. 83 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym poziom bufora antycyklicznego od 1 stycznia 2016 r. wynosi 0%.

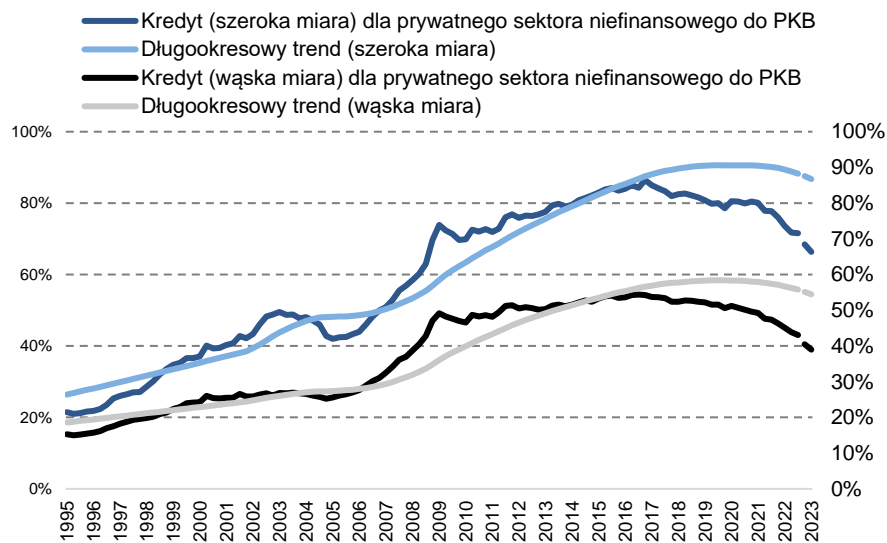
³⁵ Materiały analityczne dyskutowane na posiedzeniach KSF-M są dostępne na stronie internetowej NBP: <http://www.nbp.pl/nadzormakroostroznościowy/publikacje.aspx>.

³⁶ Zadłużenie sektora niefinansowego podawane jest z uwzględnieniem emisji instrumentów dłużnych przez przedsiębiorstwa niefinansowe.

³⁷ Zagrożenie byłoby wysokie w sytuacji, gdyby kraj przez długi czas znajdował się w fazie ekspansji.

ostrzeżenia utrzymywało się na względnie stabilnym poziomie od 2005 r. Wskaźnik kredytów³⁸ do PKB (szeroka miara) wykazywał tendencję spadkową – od poziomu 62,9% na koniec 2023 r. Warunki makroekonomiczne, tj. relatywnie wysoki poziom stóp procentowych, pogorszenie perspektyw gospodarczych oraz wysoka niepewność, sprawiały, że w Polsce w 2023 r. utrzymywała się niska dynamika akcji kredytowej.

Wykres 7. Relacja kredytu do PKB

Źródło: Obliczenia NBP.

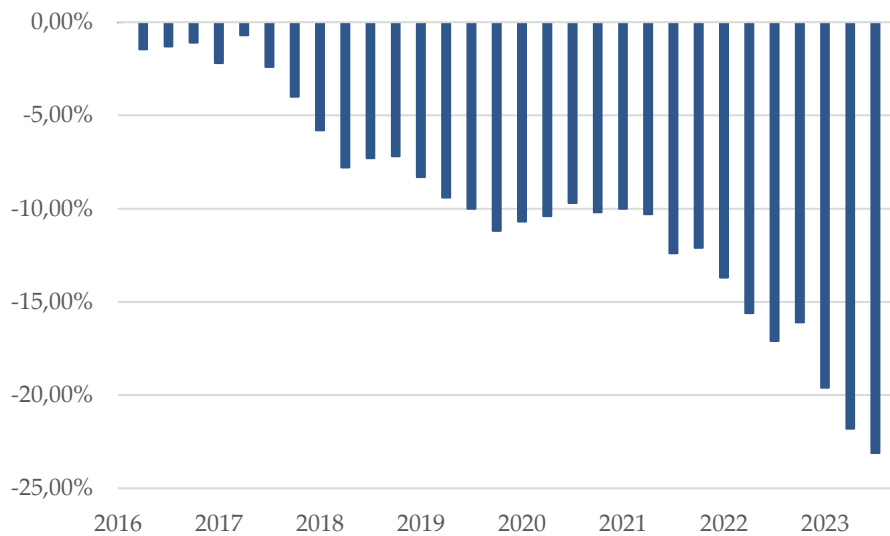
W 2023 r. luka kredytowa³⁹ pogłębiała się, co wskazywało na brak zagrożenia związanego z nadmierną akcją kredytową. W kolejnych kwartałach wynosiła odpowiednio: -16,1%, -19,6%, -21,8% oraz -23,1%. Zgodnie z przyjętymi założeniami i metodyką przesłanką do zawiązania bufora antycyklicznego (przy uwzględnieniu innych wskaźników) jest dodatnia luka kredytowa, przekraczająca 2%.

Napięcia w systemie finansowym mierzone wskaźnikiem CISS (*Composite Indicator of Systemic Stress*, CISS) utrzymywały się na historycznie wysokim poziomie. Jednym z istotnych powodów tych wzrostów jest wojna w Ukrainie. Wskaźnik ten, przy bardzo niskim ryzyku wystąpienia nadmiernej akcji kredytowej, stanowił dodatkową przesłankę do utrzymania bufora antycyklicznego na poziomie 0%.

³⁸ Kredyty dla niefinansowego sektora prywatnego stanowią całkowite zadłużenie sektora niefinansowego, w tym emisje instrumentów dłużnych przez przedsiębiorstwa niefinansowe.

³⁹ Wskaźnik odchylenia od długoterminowej tendencji zmiany wskaźnika kredytów do PKB.

Wykres 8. Luka kredytowa

Źródło: Obliczenia NBP.

Ramka 2. Prace nad zmianą metodyki wyznaczania wskaźnika bufora antycyklicznego

W 2023 r. Komitet prowadził analizy przesłanek do ponownego zawiązania makroostrożnościowego bufora kapitałowego. Uznając, że istnieje przestrzeń do podjęcia takich działań, zainicjowano prace zmierzające do ustalenia optymalnego modelu zawiązywania bufora. Pod uwagę został wzięty bufor ryzyka systemowego (BRS), który obowiązywał w Polsce od stycznia 2018 r. do marca 2020 r. oraz tzw. neutralny poziom bufora antycyklicznego (nBA)⁴⁰. W 2023 r. przeprowadzono przegląd doświadczeń międzynarodowych, analizowano aspekty prawne z perspektywy przepisów krajowych i UE oraz prowadzono prace nad zbudowaniem odpowiedniego modelu służącego określeniu adekwatnego poziomu buforów kapitałowych w sektorze bankowym.

Po doświadczeniach pandemii COVID-19 niektóre państwa UE zdecydowały się na zmianę podejścia do stosowania bufora antycyklicznego, który był dotychczas instrumentem o charakterze antycyklicznym, ściśle powiązany z cyklem kredytowym. Nie wszystkie źródła ryzyka okazały się możliwe do zidentyfikowania z odpowiednim wyprzedzeniem, a sama skala zdefiniowanego ryzyka może zostać błędnie oszacowana. Wynika to zarówno ze złożoności systemu gospodarczego, jak i również możliwości wystąpienia sytuacji kryzysowych w systemie finansowym nawet w warunkach braku nierównowag finansowych. Taka sytuacja rodziła ryzyko, że w przypadku materializacji niektórych szoków nie będą dostępne rozwiązywalne bufory kapitałowe lub poziom dostępnych buforów będzie zbyt niski. Wtedy

⁴⁰ W publikacjach zagranicznych bufor nazywany jest najczęściej *non-zero neutral countercyclical capital buffer* (nCCyB).

organ makroostrożnościowy może być pozbawiony istotnego narzędzia reagowania. W rezultacie system finansowy może nie posiadać wystarczającej ilości kapitału stanowiącego źródło pokrycia ewentualnych strat i umożliwiającego kontynuację akcji kredytowej.

Zgodnie z nowym podejściem do stosowania bufora antycyklicznego mógłby on obowiązywać również w okresie standardowego środowiska ryzyka, czyli także poza okresami narastania nierównowag finansowych. Tym samym jego celem jest zarówno działanie antycykliczne, jak i budowanie odporności na wypadek trudnych do przewidzenia szoków.

W grudniu 2023 r. Komitet uznał, że pożądanym modelem budowania odporności kapitałowej sektora bankowego w Polsce jest ustanowienie neutralnego poziomu bufora antycyklicznego. Zmiana podejścia do stosowania bufora antycyklicznego wymagała jednak szeregu zmian w dokumentach strategicznych oraz analitycznych KSF. Prace te toczyły się pod koniec 2023 r. oraz na początku 2024 r. (szerzej w rozdziale 5.2.).

4.2. Bufor O-SII

Proces identyfikacji i kalibracji wskaźników bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym O-SII (*other systemically important institution*) leży w kompetencjach Komisji Nadzoru Finansowego. Komisja Nadzoru Finansowego, w drodze decyzji administracyjnej i po zasięgnięciu opinii Komitetu Stabilności Finansowej, identyfikuje inną instytucję o znaczeniu systemowym (O-SII) oraz nakłada na nią odpowiedni poziom bufora⁴¹, podlegający przeglądowi w okresach rocznych.⁴² w procesie oceny banków O-SII Komisja uwzględnia wytyczne EUNB⁴³ oraz rekomendację KSF dotyczącą metodyki jej przeprowadzania z 2022 r.⁴⁴

Ocena znaczenia systemowego instytucji oparta jest na następujących kryteriach zdefiniowanych w ustawie o nadzorze makroostrożnościowym:

- wielkość instytucji,
- znaczenie dla gospodarki polskiej,
- znaczenie działalności transgranicznej,
- powiązania instytucji z systemem finansowym.

⁴¹ Art. 39 ust. 1 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

⁴² Art. 46 ust.1 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

⁴³ Wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego z dnia 16 grudnia 2014 r. w sprawie kryteriów określania warunków stosowania art. 131 ust. 3 dyrektywy 2013/36/UE (CRD) w odniesieniu do oceny innych instytucji o znaczeniu systemowym (EBA/GL/2014/10).

⁴⁴ Uchwała Nr 60/2022 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 10 maja 2022 r. w sprawie rekomendacji dotyczącej metodyki, kryteriów identyfikacji i kalibracji buforów innych instytucji o znaczeniu systemowym.

Przegląd adekwatności wskaźnika bufora O-SII w 2023 r.

Lista banków uznanych za instytucje systemowo istotne oraz przypisane im bufory O -SII w 2023 r. nie uległy zmianie w stosunku do 2022 r.

We wrześniu 2023 r. Komisja Nadzoru Finansowego dokonała cyklicznego przeglądu instytucji finansowych, w którym zidentyfikowała dziesięć podmiotów spełniających kryteria uznania za inne instytucje o znaczeniu systemowym i zaproponowała niezmienione względem roku poprzedniego poziomy buforów w przedziale od 2% do 0,25%. Grupa podmiotów zidentyfikowanych jako O-SII w 2023 r. obejmowała: PKO Bank Polski, Bank Polska Kasa Opieki, Santander Bank Polska, ING Bank Śląski, mBank, BNP Paribas Bank Polska, Bank Millennium, Bank Handlowy, SGB-Bank, Bank Polskiej Spółdzielczości.

Tabela 4. Banki identyfikowane jako O-SII

Bank	Wysokość wskaźnika bufora O-SII w %				
	2019	2020	2021	2022	2023
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA	1,00	1,00	1,00	2,00	2,00
Bank Polska Kasa Opieki SA	0,75	0,75	0,75	1,00	1,00
Santander Bank Polska SA	0,75	0,75	0,75	1,00	1,00
ING Bank Śląski SA	0,50	0,50	0,75	0,50	0,50
mBank SA	0,75	0,50	0,50	0,50	0,50
BNP Paribas Bank Polska SA	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Bank Millennium SA	---	0,25	0,25	0,25	0,25
Bank Handlowy w Warszawie SA	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
SGB – Bank SA	0,1	0,1	0,1	0,25	0,25
Bank Polskiej Spółdzielczości SA	0,1	0,1	0,1	0,25	0,25

Kolorem niebieskim zaznaczono zmianę w stosunku do roku poprzedniego.

Źródło: Opracowanie NBP na podstawie danych KNF⁴⁵.

⁴⁵https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Przegląd_adekwatności_wskaźnika_bufora_innej_instytucji_o_znaczeniu_systemowym_86896.pdf.

Brak zmian na liście banków zaklasyfikowanych jako inne instytucje o znaczeniu systemowym oraz w wysokości wskaźników bufora O-SII implikował brak potrzeby zmian decyzji wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego w 2022 r. W związku z tym w 2023 r. nie było również potrzeby, by Komitet Stabilności Finansowej wydawał opinie w tej sprawie.

We wrześniu 2023 r. Komisja Nadzoru Finansowego zwróciła się do Komitetu o notyfikowanie zamiaru nałożenia buforów O-SII. Następnie, zgodnie z obowiązującą procedurą, formularz notyfikacyjny zamykający proces przeglądu instytucji i buforów O-SII został przekazany przez Komitet Stabilności Finansowej do ERRS 22 listopada 2023 r.

4.3. Bufor G-SII

Proces identyfikacji globalnej instytucji o znaczeniu systemowym (*global systemically important institutions*, G-SII) oraz stosowanie odpowiedniego dla tej instytucji bufora, podobnie jak O-SII, należy do kompetencji Komisji Nadzoru Finansowego. KNF identyfikuje globalne instytucje o znaczeniu systemowym oraz nakłada na nie odpowiednie bufory z częstotliwością roczną.

We wrześniu 2023 r. Komisja Nadzoru Finansowego poinformowała Komitet Stabilności Finansowej, że żadna z instytucji finansowych w Polsce nie osiągnęła przyjętego w regulacjach europejskich progu 200 mld EUR dla miary ekspozycji instytucji kredytowej działającej na podstawie zezwolenia udzielonego na obszarze Polski.

Tym samym Komisja nie dokonała identyfikacji na terytorium Polski banku o charakterze globalnej instytucji o znaczeniu systemowym.

4.4. Wagi ryzyka

Minister Finansów, po zasięgnięciu opinii KNF⁴⁶, może określić wyższą wagę ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach. W rozporządzeniu CRR określono podstawowe wagi ryzyka w wysokości:

- 35% dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomościach mieszkalnych oraz
- 50% dla ekspozycji zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych.

Właściwe organy mogą podwyższyć krajowe wagi ryzyka do maksymalnego poziomu 150%.

Podstawą dla określania wyższych wag ryzyka może być ocena strat ponoszonych z tytułu ekspozycji zabezpieczonych nieruchomościami oraz przyszłych tendencji na rynku nieruchomości. Zwiększenie wagi ryzyka może być również podyktowane względami stabilności

⁴⁶ Zgodnie z art. 128 ust. 6a Prawa bankowego.

finansowej. Komitet Stabilności Finansowej w razie dostrzeżenia akumulacji ryzyka związanego z daną ekspozycją może również zainicjować proces, tj. wydać rekomendację w tym zakresie⁴⁷.

Obowiązujące w Polsce od 2017 r. wyższe wagi ryzyka⁴⁸ stanowiły odpowiedź na ryzyko związane z portfelem walutowych kredytów mieszkaniowych. Instrument ten miał na celu doprowadzenie do zmniejszania wartości tych portfeli. w 2020 r. Komitet, mając na uwadze ograniczenie skutków pandemii COVID-19, zarekomendował Ministrowi Finansów obniżenie z poziomu 100% do 50% wag ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych służących prowadzeniu przez kredytobiorcę własnej działalności gospodarczej i nieprzynoszących dochodu generowanego przez czynsz lub zyski z ich sprzedaży⁴⁹. We wrześniu 2021 r. Komitet wydał kolejną rekomendację dotyczącą wag ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej⁵⁰, której celem było wsparcie procesu ugodowego rozwiązywania sporów dotyczących walutowych kredytów mieszkaniowych. W rekomendacji wskazano na zasadność powiązania wysokości wag ryzyka walutowych kredytów mieszkaniowych z wysokością związanych z tymi ekspozycjami rezerw celowych i odpisów utworzonych w procesie ugód. W założeniu szczególne zasady określania wag ryzyka dla kredytów walutowych objętych postępowaniami ugodowymi miały charakter czasowy, tak aby zachęcać banki do jak najszybszego przystępowania do procesów ugodowych.

W 2023 r. Komitet, uznając procesy ugodowe za ważny element w kierunku rozwiązywania kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych i ograniczania ryzyka z tego tytułu oraz wspierając dążenia sektora bankowego do pozasądowego rozwiązywania sporów dotyczących kredytów walutowych, pozostając przy tym w zgodzie z wcześniejszą rekomendacją KSF z 13 stycznia 2017 r.⁵¹, rekomendował MF przedłużenie o 2 lata obowiązywania tych szczególnych zasad określania wag ryzyka⁵², tj. do 30 września 2025 r., co znalazło odzwierciedlenie w rozporządzeniu MF z 22 września 2023 r.⁵³. W tabeli 5. zaprezentowano obowiązujące w Polsce wagi ryzyka dla poszczególnych rodzajów ekspozycji.

⁴⁷ Zgodnie z art. 18 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

⁴⁸ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie wyższej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach (Dz. U. 2017 poz. 1068).

⁴⁹ Uchwała Nr 38/2020 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie rekomendacji dotyczącej wag ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości komercyjnej.

⁵⁰ Uchwała Nr 52/2021 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 28 września 2021 r. w sprawie rekomendacji dotyczącej wag ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej.

⁵¹ Uchwała Nr 14/2017 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie rekomendacji dotyczącej restrukturyzacji portfela kredytów mieszkaniowych w walutach obcych.

⁵² Uchwała Nr 69/2023 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie rekomendacji dotyczącej wag ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej.

⁵³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyższej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach (Dz. U. z 2023 r. poz. 2047).

Tabela 5. Obowiązujące poziomy wag ryzyka

Rodzaj ekspozycji	Waga ryzyka	Akt wprowadzający	Obowiązuj ą od
Ekspozycje zabezpieczone hipoteką na nieruchomości mieszkalnej , w przypadku której wysokość raty kapitałowej lub odsetkowej uzależniona jest od zmian kursu waluty lub walut innych niż waluty przychodów osiągniętych przez dłużnika	150%	Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 25 maja 2017 r.	2.12.2017
Ekspozycje zabezpieczone hipoteką na lokalach biurowych lub innych nieruchomościach komercyjnych , usytuowanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej	100%	Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 25 maja 2017 r.	2.12.2017
Ekspozycje zabezpieczone hipoteką na nieruchomościach komercyjnych służących prowadzeniu przez kredytobiorcę własnej działalności gospodarczej i nieprzynoszących dochodu generowanego przez czynsz lub zyski z ich sprzedaży	50%	Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 8 października 2020 r.	16.10.2020
Ekspozycje zabezpieczone hipoteką na nieruchomości mieszkalnej , w przypadku której wysokość raty kapitałowej lub odsetkowej uzależniona jest od zmian kursu waluty lub walut innych niż waluty przychodów osiągniętych przez dłużnika, w przypadku banków przystępujących do procesu ugodowego , zmierzającego do uniezależnienia wysokości raty kapitałowej lub odsetkowej od zmian kursu waluty	50%, 75%, 100% w zależności od wartości utworzonych łącznie rezerw	Rozporządzenie Ministra Finansów z 18 marca 2022 r. oraz z 22 września 2023 r.	29.03.2022 do 30.09.2025

Źródło: opracowanie NBP.

4.5. Wymóg połączonego bufora

Wymóg połączonego bufora stanowi łączny kapitał podstawowy Tier I, który pokrywa bufor zabezpieczający powiększony o bufor antycykliczny specyficzny dla instytucji (BA), bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym (G-SII) oraz bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym (O-SII) i bufor ryzyka systemowego (SRB)⁵⁴.

⁵⁴ Zgodnie z art. 55 ust. 4 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

Wymóg połączonego bufora nie jest dodatkowym instrumentem makroostrożnościowym, ale parametrem służącym ocenie spełnienia przez bank makroostrożnościowych wymogów kapitałowych. Instytucje finansowe są zobowiązane do przeprowadzania wewnętrznego procesu oceny w celu sprawdzenia, czy spełniają między innymi wymóg połączonego bufora. W razie jego niespełnienia instytucja nie może dokonać wypłat związanych z kapitałem podstawowym Tier I (m.in. wypłaty dywidend).

Tabela 6. Parametry wymogu połączonego bufora w 2023 roku

Rok	Bufor zabezpieczający ⁵⁵	Bufor antycykliczny	Bufor O-SII ⁵⁶	Bufor ryzyka systemowego	WYMÓG POŁĄCZONEGO BUFORA
2023	2,5%	0%	10 banków: 0,25% - 2%	-	2,5% - 4,5%

Źródło: Opracowanie NBP.

Wymóg połączonego bufora oznacza, że z tytułu instrumentów makroostrożnościowych banki w Polsce są obciążone w wysokości od 2,5% (nieistotne systemowo) do maksymalnie 4,5% przy najwyższym poziomie nałożonego bufora O-SII. Poziom ten nie zmienił się względem 2022 r.

⁵⁵ Bufor zabezpieczający to obowiązujący wszystkie banki podstawowy makroostrożnościowy narzut kapitałowy, który stanowi pierwszy poziom zabezpieczenia zasobów kapitałowych banków. Od 2019 r. banki są zobowiązane do utrzymywania bufora zabezpieczającego w wysokości 2,5% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 CRR. Bufor zabezpieczający składa się z kapitałów najwyższej jakości (CET1) i jest ustanowiony powyżej minimalnego wymogu kapitałowego. W przypadku obniżenia się bufora poniżej 2,5% następują automatyczne ograniczenia w zakresie dystrybucji kapitału (tj. płatności dywidendy, odkupu akcji), w celu odbudowania wymaganego poziomu bufora. Skala ograniczeń zwiększa się wraz z postępującym zużyciem kapitału pokrywającego bufor, czyli zbliżaniem się do poziomu minimalnego wymogu kapitałowego.

⁵⁶ W tabeli nie odnotowano bufora G-SII, ponieważ dotychczas w polskim systemie finansowym nie zidentyfikowano takiej instytucji.

5. Inne działania makroostrożnościowe

5.1. Opracowanie metodyki analizy i oceny skutków transgranicznych

Zgodnie z Zaleceniem ERRS/2015/2 (zalecenie cząstkowe A) krajowe organy wprowadzające instrumenty makroostrożnościowe są zobowiązane do oceny ich transgranicznych skutków. Ocena ta powinna koncentrować się na dwóch kanałach transmisji:

- możliwego arbitrażu regulacyjnego oraz potencjalnych efektów niepożądanych (*leakages*),
- transgranicznych skutków dla innych krajów członkowskich UE (*cross-border risk adjustment*, tj. zmian w ekspozycjach międzynarodowych banków, obejmujących zarówno bezpośrednie ekspozycje transgraniczne, jak i ekspozycje poprzez oddziały lub spółki zależne).

Ocena skutków transgranicznych powinna następować zarówno przed wdrożeniem instrumentu makroostrożnościowego (*ex-ante*), jak i w trakcie jego obowiązywania, z częstotliwością co najmniej roczną (*ex-post*).

W celu usystematyzowania analiz dotyczących oceny skutków transgranicznych Komitet w 2023 r. przyjął metodykę przeprowadzania oceny z perspektywy krajowych instrumentów makroostrożnościowych oraz procedurę jej stosowania. Metodyka zbudowana jest w oparciu o wskaźniki sugerowane przez Financial Stability Committee ECB oraz ERRS i uwzględnia (1) analizę efektów przychodzących (*inward transmission*) oraz (2) analizę efektów wychodzących (*outward transmission*).

- 1) Efekty przychodzące – wpływ krajowej polityki makroostrożnościowej na krajową gospodarkę poprzez działalność zagranicznych podmiotów:

W szczególności efekty te związane są z możliwym występowaniem arbitrażu regulacyjnego oraz wpływem krajowych regulacji na transgraniczną działalność zagranicznych instytucji, tj. wielkość i strukturę ekspozycji zagranicznych podmiotów na dany kraj. Przykładowo: (i) wzrost sektorowych wymogów kapitałowych związanych z finansowaniem nieruchomości może skłonić zagraniczne instytucje finansowe do zmniejszania zaangażowania w finansowanie krajowych nieruchomości (wpływ na transgraniczną działalność), (ii) podwyższenie wymogów kapitałowych, np. w postaci nałożenia bufora, może skutkować zwiększeniem bezpośredniego finansowania z zagranicy lub przekształceniu spółki zależnej w oddział (arbitraż regulacyjny skutkujący niższym obciążeniem kapitałowym przy niezmienionej ekspozycji).

2) Efekty wychodzące – wpływ krajowej polityki makroostrożnościowej na zagraniczne gospodarki:

Efekty te związane są przede wszystkim z transgraniczną działalnością krajowych instytucji finansowych. Przykładowo w efekcie nałożenia bufora kapitałowego na polski bank może on ograniczyć swoją aktywność zagraniczną, redukując m.in finansowanie przedsiębiorstw w innych krajach.

Metoda oceny skutków transgranicznych polskich instrumentów makroostrożnościowych będzie wykorzystywana:

- **przed wdrożeniem instrumentu (*ex ante*):** na etapie prac analitycznych poprzedzających wydanie przez KSF rekomendacji w sprawie zastosowania określonego instrumentu makroostrożnościowego; wyniki analiz będą stanowiły podstawę dla przekazania wymaganych informacji w formularzu notyfikacyjnym skierowanym do ERRS,
- **w trakcie obowiązywania instrumentu/wymogu (*ex post*):** analiza będzie przeprowadzana co roku; ustalenie zmiany okoliczności i wystąpienie efektów transgranicznych będzie wymagało podjęcia działań zmierzających do złożenia wniosku o jego odwołanie przez inne państwa UE.

Ocena dokonywana na podstawie opracowanej metody pozwala na usystematyzowanie oraz większe zobiektywizowanie podejmowanych przez KSF działań i zapewnia spójność z Zaleceniem ERRS/2015/2. Ponadto przyczyniła się do poszerzenia instrumentarium analitycznego stosowanego przy ocenie istotności krajów trzecich zgodnie z zaleceniem ERRS/2015/1.

Należy wskazać, że wyniki analizy przeprowadzonej na danych z 2022 r. z wykorzystaniem przyjętego nowego schematu analitycznego potwierdziły, że oddziaływanie polskich instrumentów makroostrożnościowych na inne jurysdykcje jest niewielkie. Jest to związane przede wszystkim z niską skalą działalności transgranicznej polskich instytucji finansowych.

5.2. Analiza przesłanek dla zawiązania dodatniego neutralnego bufora antycyklicznego

Po rozwiązaniu w 2020 r. bufora ryzyka systemowego⁵⁷ banki w Polsce nie były obciążone żadnym innym buforem kapitałowym nałożonym w wyniku prowadzonej polityki makroostrożnościowej. W 2022 r., ze względu na ustanie przesłanek w związku z którymi BRS został rozwiązany, Komitet podjął dyskusję dotyczącą ponownego zawiązania bufora.

⁵⁷ Uchylenie obowiązku utrzymywania bufora ryzyka systemowego nastąpiło w wyniku wydania przez Ministra Finansów rozporządzenia z dnia 18 marca 2020 r. rekomendowanego w Uchwale Nr 35/2020 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 16 marca 2020 r. w sprawie bufora ryzyka systemowego, co stało się w związku z wystąpieniem zagrożenia pandemicznego.

W 2023 r. opracowano nowy, zaawansowany model wczesnego ostrzegania dla potrzeb oceny natężenia ryzyka systemowego, dający możliwość również określenia adekwatnego poziomu buforów kapitałowych w sektorze bankowym.

Komitet rozważał w tym kontekście wprowadzenie w Polsce bufora kapitałowego w dwóch możliwych formach prawnych: (i) bufora antycyklicznego (BA) albo (ii) bufora ryzyka systemowego (BRS). W ramach prac dokonano przeglądu i analizy porównawczej aktualnych tendencji w wykorzystywaniu instrumentarium polityki makroostrożnościowej oraz zakresu stosowania BA i BRS w innych krajach europejskich. Analizą objęto 25 przypadków zastosowania tych buforów i oceniono: (i) przesłanki wprowadzenia dodatkowych wymogów kapitałowych, (ii) etapy i tempo wprowadzania, (iii) docelowy poziom buforów, strukturę obowiązujących buforów kapitałowych, (iv) charakter podejmowanych działań służących wprowadzeniu buforów (zmiany w zakresie prawa krajowego, metodyki stosowania i kalibracji buforów).

Rysunek 4. nBA w państwach europejskich

Źródło: Opracowanie NBP na podstawie danych ERRS.

Analiza uwarunkowań formalno-prawnych z perspektywy przepisów krajowych w kontekście różnic między dwoma buforami wykazała potencjalną przewagę korzyści z wprowadzenia bufora antycyklicznego w polskim systemie finansowym. Wybór determinowany był również charakterem ryzyka, w związku z którym bufor kapitałowy miałby zostać zawiązany. Wymóg ma stanowić istotne wzmocnienie odporności sektora bankowego na niespodziewane i trudne do przewidzenia szoki, które mogą niekorzystnie wpływać na zjawiska związane z cyklem kredytowym. Ponadto określony w ustawie o nadzorze makroostrożnościowym 12-miesięczny okres dostosowawczy oceniono jako optymalny dla zapewnienia właściwej adaptacji sektora bankowego do nowego wymogu kapitałowego. W 2023 r. Komitet przeprowadził pełen zakres prac analitycznych w zakresie pożądanego podejścia do wyznaczania antycyklicznego bufora kapitałowego. Na posiedzeniu w grudniu 2023 r. uznano, że dokumentacja dla nowej strategii w tym zakresie zostanie przyjęta w 2024 r. i następnie na jej podstawie odbywać się będzie wyznaczanie pożądanego poziomu BA dla krajowego systemu bankowego.

5.3. Monitorowanie postępów realizacji rekomendacji dotyczących wsparcia stabilnego funkcjonowania sektorów banków spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych

W 2021 r. Komitet uchwalił rekomendacje dotyczące działań wspierających stabilne funkcjonowanie banków spółdzielczych⁵⁸ oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych⁵⁹. Rekomendacje skierowano do wszystkich podmiotów właściwych – MF, KNF, NBP i BFG. KSF-M podjął także uchwałę w sprawie stanowiska dotyczącego funkcjonowania sektora bankowości spółdzielczej⁶⁰ skierowanego do podmiotów sektora bankowości spółdzielczej.

Podobnie jak w latach ubiegłych, w 2023 r. KSF-M monitorował postępy prac adresatów rekomendacji i zapoznał się z przebiegiem działań podejmowanych przez podmioty sektora bankowości spółdzielczej.

We wrześniu 2023 r. weszła w życie ustawa o ogólnoeuropejskim indywidualnym produkcie emerytalnym⁶¹, w której uwzględniono regulacje odpowiadające na większość rekomendacji Komitetu skierowanych do MF oraz KNF odnośnie do działań wspierających stabilne funkcjonowanie spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

⁵⁸ Uchwała Nr 46/2021 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie rekomendacji dotyczących działań wspierających stabilne funkcjonowanie banków spółdzielczych.

⁵⁹ Uchwała Nr 48/2021 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie rekomendacji dotyczących działań wspierających stabilne funkcjonowanie spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

⁶⁰ Uchwała Nr 47/2021 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie stanowiska dotyczącego funkcjonowania sektora bankowości spółdzielczej.

⁶¹ Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o ogólnoeuropejskim indywidualnym produkcie emerytalnym (Dz. U. z 2023 poz. 1843).

W ramach działań podejmowanych przez banki zrzeszające (BZ) oraz systemy ochrony instytucjonalnej (IPS) w celu poprawy efektywności funkcjonowania bankowości spółdzielczej w 2023 r. kontynuowano procesy integracji, które coraz częściej wynikały ze współpracy partnerskiej banków, a nie z konieczności związanej ze złą sytuacją finansową jednego z nich. Działania wspomagające ze strony IPS polegały m.in. na wspieraniu banków w wypracowaniu i podjęciu autonomicznych decyzji o połączeniu oraz w przygotowaniu banków do efektywnego i bezpiecznego działania po fuzji. Natomiast BZ realizowały projekty związane z rozwojem usług cyfrowych, zdalnych kanałów dostępu i mobilnych funkcjonalności dla klientów oraz budową nowoczesnej oferty produktowej. Podejmowane działania służyły dywersyfikacji i uatrakcyjnieniu oferty.

Niedawne zmiany wprowadzone w otoczeniu regulacyjnym zapewniły wsparcie dla korzystnych procesów zachodzących w sektorach bankowości spółdzielczej i skok. W przypadku banków spółdzielczych rekomendacje przyczyniły się do zintensyfikowania procesów konsolidacyjnych oraz zwiększenia efektywności kosztowej, a także optymalizacji działań pomocowych w ramach systemu. Sektor skok uzyskał natomiast dostęp do nowych potencjalnych źródeł kapitału (tzw. udziały inwestorskie), co może być wykorzystane do wzmocnienia jego bazy kapitałowej. Stworzone ramy prawne dla zwiększenia integracji funkcjonalnej systemu będą wpływać na poprawę efektywności kosztowej tego sektora.

W grudniu 2023 r. Komitet ocenił podjęte działania i uznał zalecenia za zrealizowane.

5.4. Opinia w sprawie nowelizacji Rekomendacji S

W czerwcu 2023 r. KSF-M wydał opinię⁶² ws. projektu nowelizacji Rekomendacji S⁶³ dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie. Projekt obejmował m.in. regulacje dotyczące kredytu z gwarantowanym wkładem własnym (opiniowane już przez Komitet w 2022 r.⁶⁴), „Bezpiecznego Kredytu 2%” oraz zmian w sposobie wyznaczania bufora stopy procentowej przy ocenie zdolności kredytowej.

Komitet uznał projektowane zmiany za uzasadnione i pozytywnie je zaopiniował.

W ramach opinii do Rekomendacji S Komitet zaproponował ponadto wprowadzenie antycyklicznego mechanizmu kształtowania wysokości bufora stopy procentowej, co wpłynęłoby korzystnie na fluktuacje poziomu akcji kredytowej i tym samym na stabilność systemu finansowego.

⁶² Uchwała Nr 67/2023 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie opinii do projektu nowelizacji Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie.

⁶³ https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Rekomendacja_S_nowelizacja_czerwiec_2023_82872.pdf.

⁶⁴ Uchwała Nr 59/2022 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 25 marca 2022 r. w sprawie opinii do propozycji zmian Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie.

5.5. Przegląd podmiotów systemowo istotnych

Komitet Stabilności Finansowej dokonuje każdego roku aktualizacji instytucji finansowych istotnych dla systemu finansowego, tzw. Podmiotów Systemowo Istotnych (PSI)⁶⁵.

Cykliczny przegląd listy PSI przeprowadzono na podstawie metodyki z 2019 r.⁶⁶

W 2023 r., podobnie jak w roku poprzednim, Komitet Stabilności Finansowej za Podmioty Systemowo Istotne uznał:

1. banki zidentyfikowane jako O-SII⁶⁷:
 - Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA,
 - Bank Polska Kasa Opieki SA,
 - Santander Bank Polska SA,
 - ING Bank Śląski SA,
 - mBank SA,
 - BNP Paribas Bank Polska SA,
 - Bank Millennium SA,
 - Bank Handlowy w Warszawie SA,
 - SGB-Bank SA,
 - Bank Polskiej Spółdzielczości SA;
2. systemowo ważne systemy płatności, rozrachunku papierów wartościowych i rozliczeń papierów wartościowych;⁶⁸
3. PZU SA,
4. PZU Życie SA,
5. GPW Benchmark SA,
6. SKOK im. F. Stefczyka,
7. Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa,
8. Bank Gospodarstwa Krajowego.

⁶⁵ Art. 5 pkt. 2 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

⁶⁶ Metodyka identyfikacji PSI przyjęta przez Komitet w czerwcu 2019 r.

⁶⁷ Zgodnie z przyjętą metodyką do grupy PSI należą wszystkie instytucje zidentyfikowane przez KNF jako O-SII.

⁶⁸ Za PSI uznaje się także systemy świadczenia usług, niekoniecznie zaś właścicieli powyższych systemów.

6. Współpraca międzynarodowa

6.1. Zalecenie ERRS/2015/1 w sprawie ustalania i uznawania wskaźników bufora antycyklicznego wobec państw trzecich

Istotne ekspozycje krajowych sektorów bankowych wobec państw trzecich mogą stanowić źródło ryzyka dla stabilności finansowej. W celu harmonizacji prawa oraz wypracowania spójnego podejścia w UE do uznawania i ustalania wskaźników BA odnośnie do państw trzecich ERRS przedstawiła w 2016 r. *Zalecenie dotyczące uznawania i ustalania wskaźników bufora antycyklicznego wobec państw trzecich (ERRS/2015/1)*. W tym samym roku KSF-M przyjął własną metodykę identyfikacji istotnych państw trzecich dla potrzeb realizacji tego zalecenia.

Analiza powiązań finansowych z zastosowaniem tej metodyki przeprowadzona przez NBP wykazała, iż w 2023 r. nadal nie zidentyfikowano istotnych państw trzecich dla polskiego systemu bankowego⁶⁹. Poniższa tabela prezentuje kraje, na które polskie banki miały największe ekspozycje. Żadne z państw, na które polski sektor bankowy miał istotne ekspozycje (Luksemburg i Francja) nie jest krajem trzecim z perspektywy UE.

Tabela 7. Największe ekspozycje polskich banków

Kraj	Średni udział w ekspozycjach w ciągu 8 kwartałów w 2022 r.	Średni udział w ekspozycjach w ciągu 8 kwartałów w 2023 r.	Czy ekspozycja przekracza 1% w każdym z dwóch ostatnich kwartałów?	Czy ekspozycja istotna ⁷⁰
Luksemburg	0,99%	1,09%	TAK	TAK
Francja	0,52%	1,06%	TAK	TAK
Wielka Brytania	0,74%	0,80%	NIE	NIE
Niemcy	0,49%	0,67%	NIE	NIE
Szwecja	0,63%	0,56%	NIE	NIE

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych ze sprawozdawczości FINREP i COREP.

W związku z powyższym, na podstawie dostępnych danych KSF-M zdecydował, że nie ma podstaw do uznawania jakiegokolwiek kraju trzeciego za istotny z punktu widzenia potrzeby

⁶⁹ Na podstawie decyzji Komitetu na poziomie krajowym nie są analizowane kraje trzecie, które są bezpośrednio monitorowane przez ERRS. W 2023 r. zgodnie z publikowaną listą były to: Brazylia, Chiny, Hong Kong, Meksyk, Rosja, Singapur, Szwajcaria, Turcja, Wielka Brytania i USA. Lista krajów trzecich monitorowanych przez ERRS podlega corocznemu przeglądowi w porozumieniu ze wszystkimi krajami UE.

⁷⁰ Ekspozycja uznawana jest za istotną, jeśli średni udział danego kraju w ekspozycji polskiego sektora bankowego liczony na przestrzeni 8 kwartałów przekracza 1% oraz jednocześnie udział danego kraju w ekspozycji polskiego sektora bankowego w każdym z dwóch ostatnich kwartałów przekracza 1%.

uznawania i ustalania wskaźników bufora antycyklicznego. Odpowiednie informacje zostały przekazane do ERRS.

6.2. Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności stosowania instrumentów polityki makroostrożnościowej

Z uwagi na potrzebę zapewnienia skuteczności i spójności prowadzonej polityki makroostrożnościowej oraz należytego uwzględnienia transgranicznych skutków instrumentów makroostrożnościowych podejmowanych przez poszczególne państwa Unii Europejskiej, Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego w 2015 r. wydała Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie wzajemnego uznawania przez kraje członkowskie UE powyższych instrumentów⁷¹. Zalecenie zobowiązuje państwa członkowskie UE do dokonywania oceny potencjalnych skutków transgranicznych wprowadzanych przez siebie środków polityki makroostrożnościowej i jednocześnie tworzy ramy proceduralne dla odwzajemniania krajowych instrumentów makroostrożnościowych jako instrumentów obowiązujących w pozostałych krajach UE.

Zalecenie ERRS/2015/2 składa się z czterech zaleceń cząstkowych:

- **Zalecenie A** – ocena skutków transgranicznych przed przyjęciem określonego instrumentu polityki makroostrożnościowej,
- **Zalecenie B** – powiadamianie ERRS o przyjętych instrumentach polityki makroostrożnościowej niezwłocznie po ich wprowadzeniu,
- **Zalecenie C** – odwzajemnianie instrumentów makroostrożnościowych przyjętych w innych państwach członkowskich,
- **Zalecenie D** – powiadamianie o odwzajemnianiu instrumentu makroostrożnościowego innych organów.

Kraje członkowskie mają prawo zwrócić się do ERRS z wnioskiem o zobowiązanie pozostałych państw unijnych do odwzajemnienia wprowadzonego instrumentu makroostrożnościowego, stosując taki sam bądź zbliżony środek makroostrożnościowy. Tego rodzaju zasady mają na celu wyeliminowanie arbitrażu regulacyjnego, a także służą zapewnieniu spójności polityki makroostrożnościowej na obszarze UE. Dodatkowo mechanizm wzajemnego uznawania środków makroostrożnościowych (*reciprocity*) uwzględnia stosowanie tzw. progu istotności, który stanowi podstawę do decyzji o konieczności odwzajemniania instrumentu makroostrożnościowego innego kraju ze względu na mało istotne ekspozycje.

⁷¹ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 15 grudnia 2015 r. w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2015/2), Dz. Urz. UE 2016/C 97/02.

W 2023 r. wydano dwa nowe zalecenia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego rekomendujące odwzajemnienie nowo wprowadzanych instrumentów makroostrożnościowych.

Z uwagi na brak istotnych ekspozycji polskich banków w państwach UE, materializujący się nieprzekraczaniem wyznaczonych progów istotności, Komitet Stabilności Finansowej nie wydał dotychczas żadnej rekomendacji o konieczności odwzajemnienia przez Polskę któregośkolwiek z wprowadzonych w innych państwach instrumentu makroostrożnościowego.

Jednocześnie Komitet regularnie monitoruje ekspozycje polskich banków w związku ze stosowaniem mechanizmu odwzajemniania i przekazuje stosowne informacje do Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego. Realizacja zaleceń wydanych przez ERRS oraz wyniki monitorowania w ramach mechanizmu *reciprocity* w 2023 r. zostały zaprezentowane poniżej.

6.2.1. Wnioski ws. odwzajemnienia instrumentów makroostrożnościowych

Szwecja

W lipcu 2023 r. Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego wydała zalecenie ERRS/2023/4⁷², w którym rekomendowała państwom członkowskim UE odwzajemnienie nowego instrumentu makroostrożnościowego wprowadzonego przez szwedzki organ makroostrożnościowy. Wszystkie państwa UE zostały zobowiązane – z uwzględnieniem zasady *de minimis* – do odwzajemnienia następujących instrumentów zastosowanych w Szwecji na okres najbliższych 2 lat:

- właściwa dla danej instytucji kredytowej stosującej metodę IRB:
 - (i) wartość minimalna ważonej ekspozycją średniej wagi ryzyka na poziomie 35% stosowanej do portfela ekspozycji korporacyjnych zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach komercyjnych (nieruchomościach zlokalizowanych na terytorium Szwecji, utrzymywanych w celach komercyjnych tj. generujących przychody z wynajmu) oraz
 - (ii) wartość minimalna ważonej ekspozycją średniej wagi ryzyka na poziomie 25 % stosowanej do portfela ekspozycji korporacyjnych zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach mieszkalnych (budynkach mieszkalnych zlokalizowanych w Szwecji, utrzymywanych w celach komercyjnych tj. generujących przychody z wynajmu, o ile liczba mieszkań w budynku przekracza trzy).

Ponadto do 31 grudnia 2023 r. zgodnie z zaleceniem ERRS/2019/1⁷³ obowiązywała jeszcze:

⁷² Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 6 lipca 2023 r. zmieniające zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2023/4).

⁷³ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 15 stycznia 2019 r. zmieniające Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2019/1).

- (iii) wartość minimalna wagi ryzyka na poziomie 25% stosowana do portfela detalicznych ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach wobec dłużników będących rezydentami w Szwecji, właściwa dla danej instytucji kredytowej (stosującej metodę IRB).

Możliwe jest nieodwzajemnianie szwedzkich instrumentów makroostrożnościowych, jeżeli spełnione są łącznie dwa warunki:

- żadna posiadająca zezwolenie w danym państwie instytucja kredytowa (stosująca metodę IRB) nie posiada ekspozycji przekraczających próg istotności na poziomie 5 mld SEK oraz
- odpowiednie organy krajowe monitorują istotność ekspozycji związanych z szwedzkim rynkiem nieruchomości i w razie pojawienia się tego rodzaju ekspozycji uznają środek makroostrożnościowy wprowadzony w Szwecji.

Analiza danych sprawozdawczych przeprowadzona przez NBP na koniec czerwca 2023 r. wykazała, że łączne ekspozycje polskich banków w Szwecji nie przekroczyły określonego w zaleceniu progu istotności⁷⁴.

W związku powyższym Komitet Stabilności Finansowej uznał, że zachodzą przesłanki wskazujące na brak potrzeby odwzajemniania w Polsce szwedzkiego instrumentu makroostrożnościowego.

Belgia

W 2023 r. Narodowy Bank Belgii dokonał ponownej oceny wskaźnika sektorowego bufora ryzyka systemowego (sBRS) w Belgii oraz jego rekalkulacji z poziomu 9% do 6%. Buforem objęto wszystkie ekspozycje detaliczne wobec osób fizycznych, zabezpieczone nieruchomościami mieszkalnymi zlokalizowanymi na terenie Belgii, dla których ryzyko szacowane jest w oparciu o metodę IRB. Wejście w życie bufora ryzyka systemowego na poziomie 6% nastąpi 1 kwietnia 2024 r.

W październiku 2023 r. ERRS wydała zalecenie ERRS/2023/9⁷⁵ dobrowolnego uznawania instrumentu wprowadzonego w Belgii. Próg istotności określający limit, który umożliwia brak konieczności odwzajemniania pozostał niezmienny i wynosi 2 mld EUR.

W grudniu 2023 r. NBP zweryfikował skalę ekspozycji polskich instytucji kredytowych w Belgii i stwierdził, że żadna nie posiada ekspozycji przekraczających wskazany próg istotności. W konsekwencji Komitet Stabilności Finansowej uznał, iż nie ma przesłanek wskazujących na potrzebę odwzajemniania przez Polskę belgijskiego instrumentu makroostrożnościowego.

⁷⁴ Całkowite ekspozycje polskich banków stosujących metodę IRB w Szwecji wyniosły ok. 1 mld PLN (2,7 mld SEK wg kursu z 30 czerwca 2023 r.).

⁷⁵ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 3 października 2023 r. zmieniające Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2023/9).

6.2.2. Monitorowanie ekspozycji w związku z mechanizmem uznawania instrumentów makroostrożnościowych (*reciprocity*)

W celu właściwego realizowania zalecenia ERRS dotyczącego mechanizmu odwzajemniania instrumentów makroostrożnościowych Komitet Stabilności Finansowej zobowiązał NBP do regularnego monitorowania skali ekspozycji polskich instytucji kredytowych w krajach unijnych w celu weryfikowania względem wyznaczonych w poszczególnych krajach progów istotności.

Poniżej przedstawiono wyniki monitorowania ekspozycji polskich banków w 2023 r.

Ramka 3. Monitorowanie ekspozycji w związku z mechanizmem *reciprocity* (chronologicznie)

Holandia

W 2022 r. ERRS wydała zalecenie ERRS/2022/1⁷⁶ uznawania instrumentu makroostrożnościowego wprowadzonego w Holandii. Nowy instrument polega na nałożeniu minimalnej średniej wagi ryzyka na ekspozycje wobec osób fizycznych zabezpieczone hipotecznie na nieruchomościach mieszkalnych zlokalizowanych w Holandii dla instytucji kredytowych stosujących metodę IRB. Pojedynczej ekspozycji przypisana została waga ryzyka w wysokości 12% dla części kredytu nieprzekraczającej 55% wartości rynkowej nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu, pozostałej części kredytu - 45%. Próg istotności wynosi 5 mld EUR.

Analiza danych sprawozdawczych wykazała, że żadna krajowa instytucja kredytowa nie posiada w Holandii ekspozycji przekraczających wskazany w zaleceniu próg istotności. Ekspozycje polskich banków w Holandii wyniosły łącznie na koniec grudnia 2022 r. 8 mld PLN, co stanowiło 1,7 mld EUR⁷⁷.

W marcu 2023 r. Komitet ponownie uznał, iż nadal zachodzą przesłanki wskazujące na brak potrzeby odwzajemniania holenderskiego instrumentu makroostrożnościowego.

Litwa

W 2022 r. ERRS w zaleceniu ERRS/2022/1⁷⁸ zobowiązała państwa członkowskie UE do uznania instrumentu makroostrożnościowego wprowadzonego w Litwie w postaci bufora ryzyka systemowego w wysokości 2% na wszystkie ekspozycje detaliczne zabezpieczone nieruchomościami mieszkalnymi. Próg istotności dla pojedynczej instytucji wyznaczono na poziomie 50 mln EUR.

Wyniki analizy danych sprawozdawczych dokonanej przez NBP w marcu 2023 r. wykazały, że nadal żadna polska instytucja kredytowa nie posiada w Republice Litewskiej ekspozycji przekraczających wskazany próg istotności. Na koniec 2022 r. ekspozycje polskich banków w Litwie wyniosły łącznie 250 mln PLN, co stanowiło 41 mln EUR⁷⁹.

⁷⁶ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 16 lutego 2022 r. *zmieniające Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej* (ERRS/2022/1).

⁷⁷ Według kursu z 30 grudnia 2022 r.

⁷⁸ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 16 lutego 2022 r. *zmieniające Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej* (ERRS/2022/1).

⁷⁹ Według kursu z 30 grudnia 2022 r.

Wobec powyższego nadal nie było konieczności uznawania przez Polskę litewskiego instrumentu makroostrożnościowego.

Szwecja

W 2019 r. ERRS w zaleceniu ERRS//2019/1⁸⁰ zaleciła odwzajemnianie wprowadzonego w Szwecji instrumentu w postaci minimalnej, ważonej ekspozycją, średniej wagi ryzyka o wysokości 25% stosowanej do detalicznych ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach wobec dłużników-rezydentów w Szwecji. Zwolnienie z obowiązku odwzajemniania było możliwe w sytuacji zaistnienia łącznie dwóch warunków: (i) posiadanie przez banki ekspozycji detalicznych zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach, nieprzekraczających progu istotności wynoszącego 5 mld SEK oraz (ii) monitorowanie istotności ekspozycji związanych ze szwedzkim rynkiem nieruchomości, a w sytuacji pojawienia się istotnych ekspozycji uznania środka makroostrożnościowego.

W 2023 r. analiza danych sprawozdawczych wykazała, że działające w Polsce wszystkie instytucje kredytowe stosujące metodę IRB posiadały łącznie całkowite ekspozycje w Szwecji w kwocie ok. 681 mln PLN (1,64 mld SEK).⁸¹ Nie przekraczały zatem progów określonych w zaleceniu.

W związku z tym Komitet zadecydował, że nadal nie występują przesłanki do odwzajemniania szwedzkiego instrumentu makroostrożnościowego.

Norwegia

W 2021 r. ERRS w zaleceniu ERRS/2021/3⁸² wskazała na potrzebę odwzajemnienia wprowadzonych w Norwegii następujących instrumentów makroostrożnościowych: (i) bufor ryzyka systemowego w wysokości 4,5 % mający zastosowanie do wszystkich ekspozycji w Norwegii, (ii) 20% średnia waga ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkaniowych dla instytucji stosujących metodę IRB, (iii) 35% średnia waga ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych dla instytucji stosujących metodę IRB. Odpowiednie progi istotności określono na poziomie instytucji: (i) w przypadku bufora ryzyka systemowego: kwota ekspozycji ważonej ryzykiem w wysokości 32 mld NOK; (ii) w przypadku wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych: wartość kredytów brutto tego portfela w wysokości 32,3 mld NOK; (iii) w przypadku wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych: wartość kredytów brutto tego portfela w wysokości 7,6 mld NOK.

W grudniu 2022 r. ERRS ponownie zalecił odwzajemnienie wszystkich instrumentów wprowadzonych w Norwegii przy obniżonym progu istotności dla bufora ryzyka systemowego do poziomu 5 mld NOK.

⁸⁰ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 15 stycznia 2019 r. zmieniające zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2019/1).

⁸¹ Według kursu z 31 marca 2023 r.

⁸² Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 30 kwietnia 2021 r. zmieniające zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2021/3).

Analiza danych na koniec marca 2023 r. wykazała, że całkowita ekspozycja polskich instytucji kredytowych w Norwegii wyniosła 1,8 mld PLN, tj. 4,04 mld NOK⁸³.

Z uwagi na utrzymanie ekspozycji polskich banków w Norwegii poniżej progów istotności Komitet podjął decyzję o nieuznawaniu norweskich instrumentów makroostrożnościowych.

Belgia

W 2022 r. ERRS wydała zalecenie ERRS/2022/3⁸⁴ w sprawie odwzajemnienia belgijskiego instrumentu makroostrożnościowego w postaci bufora ryzyka systemowego w wysokości 9% dla wszystkich ekspozycji detalicznych wobec osób fizycznych zabezpieczonych nieruchomościami mieszkalnymi zlokalizowanymi na terenie Belgii, dla których ryzyko szacowane jest w oparciu o metodę IRB.

Próg istotności na poziomie instytucji pozwala na nieodwzajemnianie belgijskiego instrumentu w sytuacji, gdy wartość ich odpowiednich ekspozycji sektorowych nie przekracza 2 mld EUR.

Według danych na koniec marca 2023 r. łączne ekspozycje polskiego sektora bankowego w Belgii wyniosły 7,21 mld PLN, tj. 1,54 mld EUR⁸⁵, co oznaczało, że żadna polska instytucja kredytowa nie posiada w Belgii ekspozycji przekraczających wskazany próg istotności.

W efekcie Komitet uznał, że nadal brak jest przesłanek do odwzajemniania przez Polskę belgijskiego instrumentu makroostrożnościowego.

Luksemburg

W 2021 r. ERRS wydała zalecenie ERRS/2021/2⁸⁶ w sprawie odwzajemnienia wprowadzonego w Luksemburgu instrumentu makroostrożnościowego w postaci limitów LTV (*loan-to-value*) dla nowych kredytów hipotecznych na nieruchomości mieszkalne zlokalizowane w Luksemburgu. Limity LTV zostały zróżnicowane ze względu na kategorie kredytobiorców: (i) w wysokości 100% dla kredytobiorców kupujących nieruchomość po raz pierwszy dla zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych; (ii) w wysokości 90% dla kredytobiorców kupujących nieruchomość po raz kolejny, lecz z przeznaczeniem na zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych; (iii) w wysokości 80% dla pozostałych kredytobiorców, w tym nabywających nieruchomość w celu wynajęcia. Ponadto w zaleceniu określono progi istotności: (i) próg na poziomie kraju - całkowita wartość detalicznych ekspozycji hipotecznych danego kraju w Luksemburgu przekraczająca 350 mln EUR; (ii) próg na poziomie instytucji - całkowita wartość detalicznych ekspozycji hipotecznych w Luksemburgu przekraczająca 35 mln EUR. Odwzajemnienie instrumentu wymagane jest, gdy oba progi zostaną przekroczone.

Z analiz przeprowadzonych przez NBP w 2023 r. wynikało, iż łączne ekspozycje hipoteczne polskiego sektora bankowego w Luksemburgu wyniosły 1,3 mln EUR, co oznaczało, że nie został przekroczony żaden z progów istotności.

⁸³ Według kursu z 31 marca 2023 r.

⁸⁴ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 30 marca 2022 r. zmieniające Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2022/3).

⁸⁵ Według kursu z 31 marca 2023 r.

⁸⁶ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 24 marca 2021 r. zmieniające zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2021/2).

Komitet oceniając skalę ekspozycji polskiego sektora bankowego w Luksemburgu uznał, że nadal nie ma przesłanek uzasadniających potrzebę odwzajemniania przez Polskę luksemburskiego instrumentu makroostrożnościowego.

Niemcy

W 2022 r. ERRS w zaleceniu ERRS/2022/4⁸⁷ zobowiązała do odwzajemniania wprowadzonego w Niemczech bufora ryzyka systemowego w wysokości 2% dla wszystkich ekspozycji zabezpieczonych nieruchomości mieszkalnymi zlokalizowanymi na terenie Niemiec.

W zaleceniu określony został próg istotności na poziomie instytucji pozwalający na nieodwzajemnianie, gdy wartość odpowiednich ekspozycji sektorowych nie przekracza 10 mld EUR.

Po przeprowadzeniu przez NBP analizy 2023 r. okazało się, iż nadal żadna polska instytucja kredytowa nie posiada w Niemczech ekspozycji przekraczających wskazany w zaleceniu próg istotności. Według danych na koniec czerwca 2023 r. łączne ekspozycje polskiego sektora bankowego w Niemczech wyniosły 6,4 mld EUR.

W konsekwencji Komitet uznał, iż wciąż brak jest przesłanek zobowiązujących Polskę do odwzajemnienia niemieckiego instrumentu makroostrożnościowego.

6.2.3. Sprawozdanie z realizacji Zalecenia 2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności stosowania instrumentów polityki makroostrożnościowej

Sprawozdania z realizacji zalecenia dotyczącego oceny skutków transgranicznych oraz stosowania mechanizmu *reciprocity* powinny być przekazywane ERRS cyklicznie co dwa lata. Komitet w czerwcu 2023 r. przekazał ERRS kolejne sprawozdanie (poprzednie w 2017 i 2021 r.) dotyczące działań podjętych w odpowiedzi na Zalecenie ERRS/2015/2 w okresie od 1 lipca 2021 r. do 30 czerwca 2023 r.

W sprawozdaniu przekazano informacje na temat sposobu realizacji poszczególnych zaleceń:

Zalecenie cząstkowe A

W Polsce zastosowano dotychczas trzy instrumenty, które wymagały oceny skutków transgranicznych: (i) bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym (O-SII), (ii) bufor ryzyka systemowego (BRS) oraz (iii) wyższe wagi ryzyka.

⁸⁷ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 2 czerwca 2022 r. zmieniające Zalecenie ERRS/2015/2 w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności środków polityki makroostrożnościowej (ERRS/2022/4).

Zgodnie z zaleceniem ocena skutków transgranicznych jest dokonywana przez organ aktywujący dany instrument. Ponadto odpowiednie organy aktywujące instrument są zobowiązane do monitorowania skutków transgranicznych tego instrumentu co najmniej raz w roku.

Informacje na temat wyników oceny skutków transgranicznych wprowadzanych instrumentów były przekazywane do ERRS w formie powiadomienia o zamiarze zastosowania określonego instrumentu (notyfikacja *ex ante*). Takie powiadomienia są przekazywane ERRS na podstawie odpowiednich przepisów CRD/CRR. Komitet – po otrzymaniu od organu aktywującego, czyli UKNF oraz MF – przekazywał ERRS odpowiednie informacje nt. wprowadzanych instrumentów oraz oceny ich skutków transgranicznych.

Zalecenie częściowe B

Komitet, działając na wniosek odpowiednich organów aktywujących, przekazuje ERRS notyfikacje dotyczące już wprowadzonych instrumentów makroostrożnościowych (notyfikacja *ex post*). Zalecenie nakłada na organy aktywujące przekazanie stosownego powiadomienia o wprowadzonych instrumentach makroostrożnościowych w terminie 2 tygodni od ich przyjęcia. W powiadomieniu powinny się znaleźć informacje o ocenie skutków transgranicznych oraz o ewentualnej potrzebie odwzajemnienia instrumentu ze strony innych krajów.

Zalecenie częściowe C

W razie pojawienia się kolejnego zalecenia ERRS dotyczącego odwzajemnienia nowego instrumentu makroostrożnościowego wprowadzonego w innym państwie UE Komitet podejmuje decyzję o potrzebie (lub jej braku) odwzajemnienia takiego instrumentu, a następnie cyklicznie analizuje wskaźniki, które stanowiły podstawę decyzji. Informacje na temat podjętych w tym zakresie działań są przekazywane ERRS⁸⁸.

Zalecenie częściowe D

Komitet dotychczas nie odwzajemniał żadnego instrumentu makroostrożnościowego wprowadzonego w innym państwie UE zgodnie z mechanizmem *reciprocity*, zatem nie zaistniała potrzeba przekazywania informacji na ten temat do ERRS.

Ramka 4. Podsumowanie Raportu z realizacji Zalecenia EERS/2015/2

We wrześniu 2023 r. ERRS opublikowała kolejny Raport⁸⁹ podsumowujący realizację Zalecenia w sprawie oceny skutków transgranicznych oraz dobrowolnej wzajemności stosowania instrumentów polityki makroostrożnościowej w okresie od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2021 r., który został sporządzony na podstawie sprawozdań przekazanych Radzie w czerwcu 2021 r.

⁸⁸ Szerzej na temat realizacji tego zalecenia w rozdziale 6.3.1.

⁸⁹ ERRS, *Summary compliance report - Recommendation of the European Systemic Risk Board of 15 December 2015 on the assessment of cross-border effects of and voluntary reciprocity for macroprudential policy measures (ESRB/2015/2)*, wrzesień 2023 r.

W Raporcie wskazano, że działania państw UE w bardzo wysokim stopniu pozostają zgodne z brzmieniem Zalecenia. 25 z 30 krajów otrzymało całościową ocenę na poziomie najwyższym - *fully compliant* (FC), a pozostałe 5 ocenę bardzo dobrą - *largely compliant* (LC).

Polska uzyskała ogólną ocenę z realizacji Zalecenia *fully compliant* (najwyższą z możliwych).

W przypadku niektórych zaleceń częściowych działania polskich organów zostały jednak określone jako „w większości zgodne”. W związku z tym Komitet, dążąc do jak największej zgodności z postanowieniami Zalecenia, podjął odpowiednie działania zmierzające do wyeliminowania wątpliwości dotyczących prawidłowości realizacji zalecenia w przyszłości.

6.3. Zalecenie ERRS/2021/17 w sprawie ogólnoeuropejskich ram koordynacji dla odpowiednich organów w odniesieniu do cyberincydentów o charakterze systemowym

Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego w 2021 r. wydała zalecenie ERRS/2021/17 w sprawie ogólnoeuropejskich systemowych ram koordynacji dla odpowiednich organów w odniesieniu do cyberincydentów o charakterze systemowym.

Zalecenie ma na celu zbudowanie podstaw dla systemu skoordynowanego reagowania na poziomie unijnym w sytuacji wystąpienia poważnego transgranicznego incydentu związanego z technologiami informatyczno-komunikacyjnymi (ICT) lub związanego z nim zagrożenia, które mogłoby mieć wpływ na sektor finansowy Unii Europejskiej jako całości. Zbudowany mechanizm ma zwiększyć poziom gotowości odpowiednich organów unijnych i krajowych przez spójną reakcję na incydenty cybernetyczne, a tym samym ograniczenie ryzyka niepowodzenia koordynacji.

Zalecenie ERRS/2021/17 składa się z trzech zaleceń częściowych:

- **Zalecenie A** – ustanowienie paneuropejskich ram koordynacji w odniesieniu do cyberincydentów o charakterze systemowym,
- **Zalecenie B** – wyznaczenie punktów kontaktowych dla paneuropejskich ram koordynacji w odniesieniu do cyberincydentów systemowych,
- **Zalecenie C** – stworzenie przez KE odpowiednich środków na poziomie unijnym niezbędnych do zapewnienia skutecznej koordynacji reakcji na cyberincydenty systemowe (zidentyfikowanych na podstawie wyników analizy przeprowadzonej zgodnie z zaleceniem A).

W marcu 2022 r. Komitet Stabilności Finansowej zdecydował, że z uwagi na rolę jaką KNF pełni w krajowym systemie cyberbezpieczeństwa⁹⁰, punktem kontaktowym oraz organem odpowiedzialnym za komunikację w ramach współpracy dotyczącej incydentów cybernetycznych w Polsce będzie Komisja Nadzoru Finansowego.

Tym samym zrealizował postanowienia zalecenia, o czym informację przekazał w sprawozdaniu z realizacji zalecenia cząstkowego B ERRS/2021/17 do Europejskiej Rady Ryzyka Systemowego w lipcu 2023 r.

6.4. Zalecenie ERRS/2022/9 w sprawie podatności na zagrożenia w sektorze nieruchomości komercyjnych

W latach 2016 r. i 2019 r. Rada wydała zalecenia (ERRS/2016/14 i ERRS/2019/3) w celu ustanowienia zharmonizowanych ram monitorowania sytuacji na rynku nieruchomości mieszkalnych i komercyjnych we wszystkich krajach UE. Realizacja tych zaleceń wpłynęła na znaczącą poprawę w dostępności i jakości raportowanych danych. Pozwoliła także dostrzec potrzebę dalszego doskonalenia procesu zbierania informacji oraz uzupełnienia luk w danych, co zaowocowało **wydaniem zalecenia dotyczącego podatności na zagrożenia w sektorze nieruchomości komercyjnych (ERRS/2022/9)**⁹¹.

Zalecenie ERRS/2022/9 składa się z czterech zaleceń cząstkowych:

- **Zalecenie A** – *poprawa monitoringu źródeł ryzyka systemowego wynikającego z CRE* (Commercial Real Estate, CRE) – zgodnie z którym zalecono regularne (co najmniej coroczne) oraz pogłębione monitorowanie obecnych i potencjalnych źródeł podatności na zagrożenia w sektorze CRE. W zaleceniu jednoznacznie wskazano ponadto, że adresaci zalecenia (tu: instytucje zaangażowane we wspieranie stabilności finansowej) powinni w skoordynowany sposób ze sobą współpracować oraz wymieniać niezbędne informacje;
- **Zalecenie B** – *zapewnienie ostrożnościowych zasad i praktyk finansowania CRE* – w którym zalecono, po uwzględnieniu wyników monitoringu przeprowadzanego zgodnie z Zaleceniem A, zapewnienie wypracowania przez banki finansujące CRE dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem;
- **Zalecenie C** – *zwiększenie odporności instytucji finansowych* – zalecana jest stała weryfikacja instrumentów stosowanych w stosunku do ryzyka i podatności na zagrożenia w sektorze

⁹⁰ Zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie bezpieczeństwa cybernetycznego KNF pełni rolę organu właściwego dla sektora bankowego i infrastruktury rynków finansowych na potrzeby realizacji zadań określonych w ustawie. Przepisy ustawy przewidują współpracę wspomnianego właściwego organu jak i sektorowego zespołu bezpieczeństwa cybernetycznego na podstawie dyrektywy (UE) 2016/1148 z jednym punktem kontaktowym wyznaczonym w Polsce.

⁹¹ Zalecenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 1 grudnia 2022 r. w sprawie podatności na zagrożenia w sektorze nieruchomości komercyjnych (ERRS/2022/9).

CRE oraz podejmowanie w razie potrzeby kolejnych działań makroostrożnościowych w celu budowania i utrzymywania odporności instytucji sektora finansowego;

- **Zalecenie D** – *rozwój katalogu instrumentów makroostrożnościowych o instrumenty dla sektora CRE* – Komisji Europejskiej zalecono dokonanie oceny aktualnych ram nadzoru makroostrożnościowego w UE i zapewnienie stosowania spójnych zasad reagowania na źródła ryzyka związane z ekspozycjami w sektorze CRE.

Analiza listy adresatów zdefiniowanych w zaleceniu w kontekście ich szczegółowych kompetencji w Polsce pozwoliła na przypisanie Komitetowi jako organowi makroostrożnościowemu oraz wszystkim instytucjom wchodzącym w jego skład, czyli NBP, KNF, MF i BFG, odpowiedzialności za realizację elementów A i C. Zalecenie wyznaczyło zaś obowiązki, do których skutecznej realizacji niezbędne jest dalsze poszerzenie współpracy między instytucjami reprezentowanymi w Komitecie, w szczególności w zakresie wymiany danych i informacji.

7. Komunikacja

Komunikacja z otoczeniem i polityka informacyjna Komitetu Stabilności Finansowej jest postrzegana jako ważny element polityki makroostrożnościowej. W opinii Komitetu publiczne przekazywanie informacji o zidentyfikowanym ryzyku systemowym oraz jego ocenie zwiększa świadomość występowania zagrożeń wśród uczestników rynku, co – w założeniu – powinno prowadzić do wprowadzania działań samokorygujących i samoistnego ograniczenia ryzyka zarówno po stronie banków, jak i ich klientów. Zwiększa również powszechne zrozumienie dla prowadzonej polityki oraz podejmowanych w jej ramach działań. Komunikacja stanowi jeden z priorytetów zdefiniowanych w *Strategii polityki makroostrożnościowej* oraz jest przedmiotem stałych prac Komitetu.

7.1. Komunikacja krajowa

Komitet prowadzi politykę makroostrożnościową zgodnie z zasadą przejrzystości. Przekazuje do publicznej wiadomości informacje dotyczące podjętych decyzji w zakresie nadzoru makroostrożnościowego oraz materiały analityczne będące ich podstawą. W ocenie Komitetu dzięki bezpośredniemu dostępowi do informacji uczestnicy rynku mogą lepiej zrozumieć i trafniej oceniać sytuację w systemie finansowym, a także poznać podejście i perspektywę Komitetu w zakresie różnych zagadnień o charakterze makroostrożnościowym. W warunkach przejrzystej komunikacji w dyspozycji wszystkich uczestników rynku pozostają także wspólne przesłanki do antycypowania dalszych działań podejmowanych w ramach polityki makroostrożnościowej.

Podstawowymi dokumentami wykorzystywanymi regularnie do prowadzenia polityki informacyjnej przez Komitet Stabilności Finansowej są: (i) komunikaty po posiedzeniach, (ii) uchwały oraz (iii) materiały analityczne udostępniane za pośrednictwem strony internetowej Narodowego Banku Polskiego w zakładce poświęconej nadzorowi makroostrożnościowemu, powiązanej z zagadnieniami systemu finansowego⁹².

7.1.1. Komunikaty po posiedzeniach KSF-M

Komunikat jest podstawowym i najszybszym instrumentem informowania opinii publicznej o działaniach podejmowanych przez Komitet. KSF-M w komunikatach informuje o podjętych decyzjach (wydanych rekomendacjach) oraz o tematach poruszanych na posiedzeniach, przekazuje syntetyczne oceny omawianych zjawisk w kontekście ich wpływu na stabilność systemu finansowego oraz przedstawia bieżące zagadnienia istotne z punktu widzenia oceny

⁹² <https://nbp.pl/system-finansowy/nadzor-makroostroznościowy/>.

ryzyka systemowego. Komunikaty KSF- M publikowane są niezwłocznie po posiedzeniach jednocześnie na stronie głównej Narodowego Banku Polskiego oraz w zakładce *Nadzór makroostrożnościowy*. Komunikaty są również publikowane w angielskiej wersji językowej.

7.1.2. Informacja roczna KSF-M

Istotnym narzędziem polityki komunikacyjnej Komitetu jest roczny raport z prac pt. *Informacja o działalności Komitetu Stabilności Finansowej w zakresie nadzoru makroostrożnościowego*. Opisuje on pełen przekrój prac, tematów i działań podejmowanych w roku przez Komitet Stabilności Finansowej. Dokument służy zarówno realizacji obowiązku ustawowego, jak i informowaniu społeczeństwa o sposobie realizacji powierzonych zadań. Prezentowane w nim są m.in. główne zasady pracy Komitetu, strategia prowadzenia polityki makroostrożnościowej, wyniki kluczowych analiz oceny ryzyka systemowego prowadzonych w danym roku, a także decyzje podjęte w zakresie stosowania instrumentów makroostrożnościowych oraz działania Komitetu w obszarze współpracy międzynarodowej. Dokument obejmuje również informacje o sprawach szeroko związanych z polityką nadzoru makroostrożnościowego, które były przedmiotem dyskusji Komitetu w trakcie roku.

Bieżąca *Informacja roczna* jest dziewiątą edycją raportu. Prezentowany dokument stanowi kluczowe opracowanie polskiego organu nadzoru makroostrożnościowego i stanowi najpełniejsze źródło informacji o prowadzonej polityce dla szerokiej publiczności. Jest publikowany w wersji elektronicznej oraz równolegle wydawany w wersji analogowej.

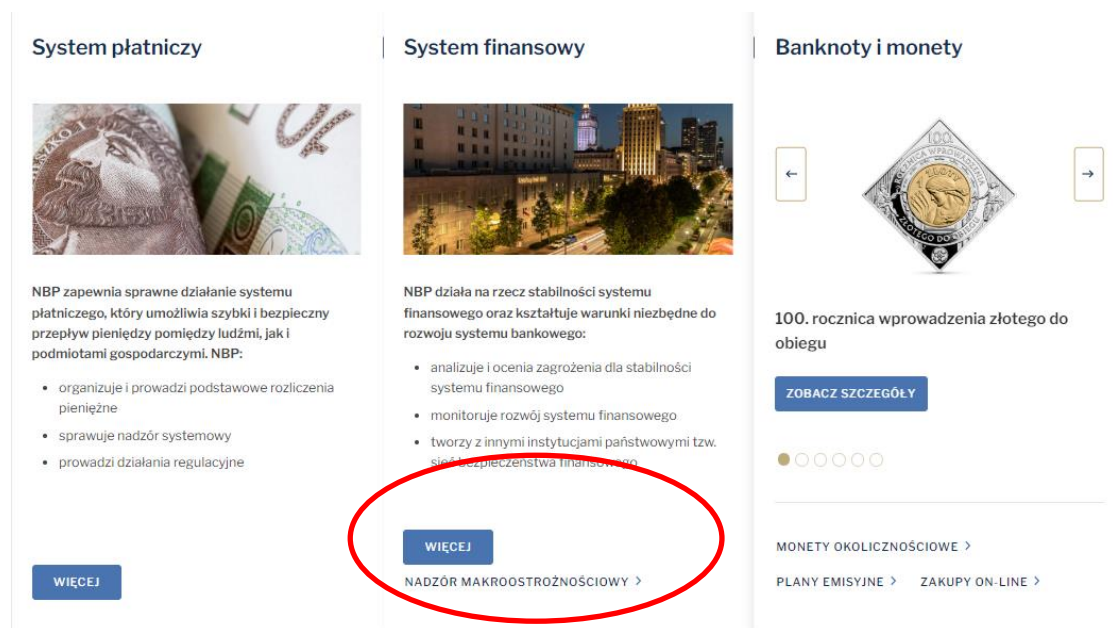
7.1.3. Strona internetowa

Serwis informacyjny KSF-M prowadzony jest w ramach polityki komunikacyjnej Narodowego Banku Polskiego i prezentowany jako element powiązany bezpośrednio z zadaniami banku centralnego.

W przebudowanej w 2023 r. – zgodnie z wymogami nowoczesnej strony internetowej oraz potrzebami współczesnych użytkowników internetu – witrynie NBP znajdują się wszystkie dostępne informacje i dane dotyczące nadzoru makroostrożnościowego: o charakterze instytucjonalnym i regulacyjnym (skład, zadania, uprawnienia Komitetu) oraz podstawowe informacje, pojęcia i definicje związane z polityką makroostrożnościową. Publikowane są komunikaty po posiedzeniach oraz szczegóły dotyczące aktualnie stosowanych w Polsce instrumentów makroostrożnościowych wraz ze specjalnie wydzieloną częścią dotyczącą bufora antycyklicznego (jako podstawowym instrumentem makroostrożnościowym obowiązującym bez wyjątku we wszystkich krajach UE) wraz z materiałami analitycznymi, będącymi podstawą wydanych rekomendacji w zakresie tego bufora oraz dokumentami stanowiącymi oparcie dla

innych decyzji Komitetu. W ramach publikacji Komitet udostępnia w witrynie internetowej raport roczny ze swojej działalności oraz prezentuje różne dokumenty na temat nadzoru makroostrożnościowego, które uznał za ważne z punktu widzenia polityki makroostrożnościowej, zwiększając systematycznie zasoby oraz katalog dostępnych publicznie materiałów.

Rysunek 5. Zakładka poświęcona nadzorowi makroostrożnościowemu na stronie internetowej NBP

Źródło: www.nbp.pl

7.1.4. Przegląd rozwiązań w zakresie prowadzenia polityki komunikacyjnej polskiego organu nadzoru makroostrożnościowego

Mając na uwadze zadania, które Narodowy Bank Polski realizuje na rzecz KSF-M⁹³, w ramach swojej działalności badawczej NBP podjął prace w kierunku analizy kwestii związanych z prowadzeniem polityki komunikacyjnej w zakresie nadzoru makroostrożnościowego. W projekcie uwzględniono doświadczenia innych państw, zalecenia i wytyczne wydawane przez ERRS oraz inne instytucje międzynarodowe, a także najnowsze trendy i badania w tym oraz analogicznych obszarach polityki banków centralnych. Celem analizy było dokonanie przeglądu rozwiązań wykorzystywanych w prowadzeniu polityki komunikacyjnej organów nadzoru makroostrożnościowego oraz sformułowanie wniosków dla praktyki w naszym kraju. Materiał stanowił podstawę do dyskusji na temat rozwoju narzędzi polityki komunikacyjnej KSF-M. Był też odpowiedzią na priorytety rozwojowe przyjęte przez KSF-M w *Strategii polityki*

⁹³ Szerzej na ten temat w rozdziale 2.

makroostrożnościowej⁹⁴, z których jednym jest „rozwój i wypracowanie nowych sposobów komunikacji Komitetu z otoczeniem w celu wpływania na lepsze rozumienie ryzyka systemowego i działań podejmowanych przez Komitet przez polityków, opinię publiczną i ogół społeczeństwa”.

Członkowie Komitetu przyjęli w 2023 r. następujące kierunki rozwoju polityki komunikacyjnej polegające na dążeniu do:

- zwiększenia zakresu publikowanych analiz będących przedmiotem obrad Komitetu;
- zwiększenia przystępności językowej komunikatów i innych publikacji Komitetu dla szerokiego grona odbiorców, w tym uproszczenie języka komunikacji;
- wykorzystania do komunikacji niektórych mediów społecznościowych;
- tłumaczenia większości publikacji na język angielski.

Uwzględnienie powyższych elementów jest na bieżąco rozważane przez Komitet w procesie komunikacji z otoczeniem.

7.2. Komunikacja międzynarodowa i powiadomienia ERRS

Do ważnych zadań Komitetu Stabilności Finansowej, należy stała współpraca z Europejską Radą ds. Ryzyka Systemowego, innymi organami Unii Europejskiej, organami nadzoru makroostrożnościowego innych państw członkowskich czy państw trzecich, a także innymi instytucjami międzynarodowymi oraz wypełnianie obowiązków.

W ramach tej współpracy Komitet zobowiązany jest do przekazywania ERRS informacji związanych z podejmowanymi decyzjami w zakresie prowadzonej w kraju polityki makroostrożnościowej.

Powiadomienia skierowane do instytucji i organów UE

Od 2019 r. Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego stała się głównym *hubem* informacyjnym dla wszystkich instytucji nadzoru makroostrożnościowego na poziomie unijnym, stąd też jest ona zarówno głównym odbiorcą, jak i źródłem informacji w tym zakresie.

Poniższa tabela zawiera zestawienie notyfikacji dokonanych przez Komitet Stabilności Finansowej (za pośrednictwem NBP) do Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego w 2023 r.

⁹⁴ Art. 11 ust. 1 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

Tabela 8. Zestawienie notyfikacji zrealizowanych w 2023 r.

Przedmiot notyfikacji	Termin
Informacja o wynikach monitorowania ekspozycji holenderskich	Marzec
Informacja o wynikach monitorowania ekspozycji litewskich	Marzec
Lista państw trzecich , wobec których występuje istotna ekspozycja banków	Czerwiec
Informacja o wynikach monitorowania ekspozycji belgijskich	Czerwiec
Informacja o wynikach monitorowania ekspozycji szwedzkich	Czerwiec
Informacja o wynikach monitorowania ekspozycji norweskich	Czerwiec
Sprawozdanie z realizacji zalecenia ws. ram koordynacji organów wobec cyberincydentów o charakterze systemowym	Lipiec
Sprawozdanie z realizacji zalecenia w sprawie oceny skutków transgranicznych i stosowania zasady wzajemności instrumentów makroostrożnościowych	Lipiec
Informacja o zamiarze tymczasowego przedłużenia redukcji wyższych wag ryzyka	Sierpień
Informacja o wynikach monitorowania ekspozycji luksemburskich	Wrzesień
Informacja o wynikach monitorowania ekspozycji niemieckich	Wrzesień
Informacja nt odwzajemnienia instrumentu szwedzkiego	Wrzesień
Informacja o zamiarze nałożenia bufora O-SII	Październik
Informacja o wprowadzeniu tymczasowego przedłużenia redukcji wyższych wag ryzyka	Październik
Wyniki przeglądu identyfikacji O-SII	Grudzień

Źródło: Opracowanie NBP.

Słowniczek pojęć i skrótów

BMR	<i>Benchmark Regulation</i> , Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014 (Dz. Urz. UE L171 z 2016 r.).
Bufor antycykliczny (BA)	dotatkowy wymóg kapitałowy, nakładany na instytucje (banki) w celu zwiększenie odporności systemu bankowego na cykliczne zmiany wahań ryzyka systemowego. W wersji anglojęzycznej dla określenia bufora antycyklicznego stosowany jest skrót CCyB.
Bufor globalnej instytucji o znaczeniu systemowym	dotatkowy wymóg kapitałowy utrzymywany przez globalne instytucje o znaczeniu systemowym (G-SII) w celu wzmocnienia ich odporności na szoki gospodarcze.
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym	dotatkowy wymóg kapitałowy utrzymywany przez inne niż globalne instytucje o znaczeniu systemowym (O-SII) w celu wzmocnienia ich odporności na szoki gospodarcze.
Bufor ryzyka systemowego (BRS)	dotatkowy wymóg kapitałowy służący zapobieganiu i ograniczaniu niecyklicznego ryzyka systemowego w celu wzmocnienia odporności instytucji finansowych oraz ich zdolności do absorpcji strat w przypadku wystąpienia szoków o charakterze systemowym. Może być nakładany na wszystkie bądź wybrane instytucje finansowe lub na ich określone ekspozycje.
Bufor zabezpieczający	dotatkowy wymóg kapitałowy w wysokości maksymalnie 2,5% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. Utrzymywany przez instytucje finansowe w celu zapewnienia możliwości zabsorbowania strat bez naruszania minimalnych wymogów kapitałowych.
Cel nadrzędny	określa zdefiniowany ostateczny cel nadzoru makroostrożnościowego. W Polsce zgodnie z ustawą o nadzorze makroostrożnościowym jest nim „wzmacnianie odporności systemu finansowego na wypadek materializacji ryzyka systemowego i wspieranie przez to długookresowego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego kraju”.

Cele pośrednie/ wymiary ryzyka	stanowią operacyjne uszczegółowienie celu nadrzędnego prowadzonej polityki makroostrożnościowej. Ich określenie służy sprecyzowaniu poszczególnych obszarów ryzyka w obrębie systemu finansowego, których ograniczanie jest niezbędne do zapewnienia stabilności finansowej.
CRR	<i>Capital Requirement Regulation</i> , Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. <i>w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012.</i>
Cyberryzyko	ryzyko wystąpienia szkodliwych zdarzeń w systemie elektronicznym, wywołujących zakłócenia w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa lub powstanie strat finansowych.
Cykl finansowy	okresowe fluktuacje poziomu akcji kredytowej, dźwigni finansowej i cen aktywów finansowych w gospodarce.
Cykl gospodarczy	następujące po sobie etapy wzrostu gospodarczego i recesji, z przyjętym w ekonomii podziałem na cztery etapy: faza ożywienia, faza ekspansji, faza spowolnienia oraz faza recesji.
Cykl kredytowy	okresowe fluktuacje poziomu zadłużenia w gospodarce.
Globalna instytucja o znaczeniu systemowym (G-SII)	instytucja finansowa zidentyfikowana na poziomie międzynarodowym jako szczególnie istotna dla stabilności systemu finansowego. Zaburzenia jej funkcjonowania – ze względu na rozmiar, wielkość czy powiązania z innymi – mogłyby spowodować niekorzystne i znaczące trudności dla całego systemu finansowego w skali globalnej.
Inna instytucja o znaczeniu systemowym (O-SII)	instytucja finansowa zidentyfikowana na poziomie krajowym jako szczególnie istotna dla stabilności systemu finansowego. Zaburzenia jej funkcjonowania – ze względu na rozmiar, wielkość czy powiązania z innymi instytucjami – mogłyby spowodować niekorzystne i znaczące trudności dla całego krajowego systemu finansowego.
Instrumenty makroostrożnościowe	instrumenty służące ograniczaniu ryzyka systemowego, stosowane w nadzorze makroostrożnościowym. Są to m.in. antycykliczny bufor kapitałowy, bufor ryzyka systemowego czy bufor nakładane na instytucje G-SII i O-SII. W ramach polityki makroostrożnościowej można wykorzystywać także inne dostępne instrumenty, kalibrowane z

perspektywy systemowej i z uwzględnieniem zidentyfikowanych zagrożeń dla stabilności finansowej.

MAR	<i>Market Abuse Regulation</i> , Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz. Urz. UE L173 z 2014 r.).
Mechanizm resolution	metoda postępowania z instytucjami finansowymi (bankami) zagrożonymi upadłością, w której – co do zasady – wyeliminowano pomoc publiczną, a skutki złego zarządzania bankiem ponoszą jego akcjonariusze i wierzyciele.
Metoda wewnętrznych ratingów	(<i>Internal Ratings-Based Approach - IRB</i>) metoda oceny skali ryzyka kredytowego stosowana przez banki, które samodzielnie określają wymogi w zakresie funduszy własnych na podstawie wewnętrznych wyliczeń dotyczących stopnia narażenia posiadanych ekspozycji na ryzyko kredytowe.
MREL	minimalny wymóg w zakresie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowanych wprowadzony dyrektywą BRR, wprowadzony w UE wymóg posiadania przez każdy bank minimalnej wartości wyemitowanych instrumentów finansowych, które mają umożliwić umorzenie lub konwersję instrumentów dłużnych (<i>bail-in</i>) banku w celu pokrycia jego strat lub rekapitalizacji. Pozwala zapewnić zachowanie funkcji krytycznych po przeprowadzeniu procesu przymusowej restrukturyzacji (<i>resolution</i>) bez narażania stabilności finansowej i bez konieczności sięgania po środki publiczne.
Nadzór makroostrożnościowy	obejmuje identyfikację, ocenę i monitorowanie ryzyka systemowego oraz działania mające na celu wyeliminowania lub ograniczenia tego ryzyka poprzez zastosowanie instrumentów makroostrożnościowych, inaczej polityka makroostrożnościowa.
Notyfikacja	oficjalne powiadomienie, informacja przekazana instytucji UE lub podmiotowi, o którym mowa w przepisie prawa nakładającym obowiązek notyfikacji.
Państwa (kraje) trzecie	kraje nienależące do Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Polityka makroostrożnościowa	patrz nadzór makroostrożnościowy.
Rekomendacja	wydawana przez KSF w przypadku konieczności podjęcia działań w celu ograniczenia ryzyka systemowego. Rekomendacje mogą być kierowane do instytucji wchodzących w skład KSF, tj. NBP, MF, KNF i BFG. Adresaci są zobowiązani do podjęcia zalecanych działań lub wyjaśnienia przyczyn braku działania.
Ryzyko systemowe	ryzyko zakłócenia w funkcjonowaniu systemu finansowego, które w razie jego materializacji zaburza działanie systemu finansowego i gospodarki narodowej jako całości.
Sieć bezpieczeństwa finansowego	grupa instytucji publicznych, których celem jest ochrona i wspieranie stabilności systemu finansowego przez dążenie do ograniczenia częstotliwości i skali zakłóceń w systemie finansowym oraz łagodzenie skutków w przypadku ich wystąpienia. Są to z reguły bank centralny, rząd, nadzór finansowy oraz system gwarantowania depozytów. W Polsce sieć bezpieczeństwa finansowego tworzą: Narodowy Bank Polski, Minister Finansów, Komisja Nadzoru Finansowego, Bankowy Fundusz Gwarancyjny oraz Komitet Stabilności Finansowej.
Stanowisko	przedstawiane przez KSF w przypadku identyfikacji źródła ryzyka systemowego w systemie finansowym lub jego otoczeniu. Stanowiska mają na celu zwrócenie uwagi na zidentyfikowane zagrożenie dla stabilności finansowej. Mogą być kierowane do ogółu podmiotów tworzących system finansowy lub jego części, a także do instytucji wchodzących w skład KSF.
Zalecenia ERRS	niewiążące prawnie instrukcje (rekomendacje) w sprawie potrzeby podjęcia działań zaradczych o charakterze ogólnym lub szczegółowym wydawane przez Europejską Radę ds. Ryzyka Systemowego w przypadku zidentyfikowania znaczących źródeł ryzyka, zagrażających stabilności systemu finansowego w UE. Adresaci zaleceń powinni zastosować się do nich albo przedstawić odpowiednie uzasadnienie w przypadku braku działania (mechanizm „zastosuj lub wyjaśnij”).
Zapaść kredytowa	(<i>credit crunch</i>) - zjawisko makroekonomiczne charakteryzujące się gwałtownym ograniczeniem dostępności kredytów i pożyczek lub znaczącym zaostrzeniem warunków ich udzielania, skutkujące poważnymi trudnościami w pozyskaniu kapitału.

**Zasada wzajemności/
wzajemnego
uznawania**

(*reciprocity*) w polityce makroostrożnościowej polega na odwzajemnianiu instrumentów makroostrożnościowych aktywowanych w jednym państwie członkowskim przez pozostałe państwa UE. Symetria stosowania instrumentów makroostrożnościowych służy osiągnięciu spójnych i skutecznych działań ograniczających ryzyko systemowe na rynku finansowym.

SKRÓTY

BA	Antycykliczny bufor kapitałowy
BFG	Bankowy Fundusz Gwarancyjny
BMR	<i>Benchmark Regulation</i>
BRRD	<i>Bank Recovery and Resolution Directive</i>
BRS	Bufor ryzyka systemowego
CRE	<i>Commercial Real Estate</i> , nieruchomości komercyjne
CRR	<i>Capital Requirements Regulation</i>
CRD IV	<i>Capital Requirements Directive</i>
EBC	Europejski Bank Centralny
ERRS	<i>European Systemic Risk Board (ESRB)</i> , Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego
EUNB	<i>European Banking Authority (EBA)</i> , Europejski Urząd ds. Nadzoru Bankowego
FWK	Fundusz Wsparcia Kredytobiorców
G-SII	<i>Global systemically important institution</i> , globalna instytucja o znaczeniu systemowym
IRB	<i>Internal Ratings-Based Approach</i> , metoda wewnętrznych ratingów
KE	Komisja Europejska
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
KSF	Komitet Stabilności Finansowej
KSF-M	Komitet Stabilności Finansowej jako organ makroostrożnościowy
KSF-K	Komitet Stabilności Finansowej w zakresie zarządzania kryzysowego
LTV	<i>Loan-to-Value</i> , wskaźnik kwoty kredytu do wartości jego zabezpieczenia
MAR	<i>Market Abuse Regulation</i>

MF	Minister Finansów
MREL	minimalny wymóg w zakresie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowanych
NBP	Narodowy Bank Polski
NGR	Narodowa Grupa Robocza ds. reformy wskaźników referencyjnych
O-SII	<i>Other systemically important institution</i> , inna (krajowa) instytucja o znaczeniu systemowym
PSI	Podmioty Systemowo Istotne
SGR	Stała Grupa Robocza
SKOK	Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UE	Unia Europejska
UKNF	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
WFD	Wskaźnik Finansowania Długoterminowego